

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI
TARIM EKONOMİSİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ORTA GÜNEY (KONYA, KAYSERİ, NİĞDE) BÖLGESİNDE
YAŞAYAN KIRSAL GENÇLERİN GÖÇ DAVRANIŞLARI VE
TARIMDA KALMA EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melike TEKİN

Danışman: Prof. Dr. Gülistan ERDAL

TOKAT- 2022

Bu tez çalışması

TÜBİTAK tarafından 119k769 nolu proje ile desteklenmiştir.

MELİKE TEKİN tarafından hazırlanan “**Orta Güney (Konya, Kayseri, Niğde) Bölgesinde Yaşayan Kırsal Gençlerin Göç Davranışları ve Tarımda Kalma Eğilimlerinin Belirlenmesi**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı **29 TEMMUZ 2022** tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALINDAYÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabuledilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Prof. Dr. Gülistan ERDAL

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

.....

Üye

Prof. Dr. Adnan ÇİÇEK

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Merve AYYILDIZ

Yozgat Bozok Üniversitesi

.....

ONAY

.....

Prof. Dr. Mehmet GÜNEŞ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

.../.../2022

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdığı yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Melike TEKİN

29 Temmuz 2022

ÖZET

ORTA GÜNEY (KONYA, KAYSERİ, NİĞDE) BÖLGESİNDE YAŞAYAN KIRSAL GENÇLERİN GÖÇ DAVRANIŞLARI VE TARIMDA KALMA EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİ

Tekin, Melike

Yüksek Lisans, Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gülistan Erdal

Temmuz 2022, viii + 75 sayfa

Bu çalışmada Orta güney bölgesi kırsalında yaşayan gençlerin, farklı bir yere göç etme düşüncelerinin olup olmadığı ve tarımda kalma eğilimleri araştırılmıştır. Bu çerçevede, bölgedeki kırsal gençlerin kırsal alandan beklentileri, tarıma bakış açıları, göç niyetleri, nedenleri ve davranışları incelenmiştir. Gençlerin aynı zamanda yaşadıkları hanelere ait sosyo-ekonomik yapı araştırılarak gençlerin ebeveynlerinin tarıma ve göçe bakış açıları da incelenmiş ve gençlerin göç davranışlarına etkisi belirlenmiştir. Çalışmanın alansal kapsamında Konya, Kayseri ve Niğde illeri yer almaktadır. Araştırmada 48 adet köy bilgi, 308 adet genç ve hane anketi yüz yüze görüşme yoluyla yapılmıştır. Anket yapılan gençler gayeli olarak 15-29 yaş aralığında seçilmiştir. Anketlerden elde edilen veriler Ki kare ve Göç Davranış Endeksi (GDI) analizleri ile değerlendirilmiş ve sonuçlar çizelgeler halinde sunulmuştur. Araştırma bulgularına göre, bölge genelinde gençlerin %37'sinin yaşadıkları kırsal alandan göç etmek istedikleri, %58,1'inin göç etmek istemediği, %4,9'unun ise kararsız olduğu belirlenmiştir. Bölgedeki iller içinde en fazla göç etme isteğinin (%62) Niğde ili kırsalında yaşayan gençlerde olduğu buna karşın Konya ili kırsalında yaşayan gençlerin %70'inin göç etme isteğinin olmadığı görülmüştür. Gençlerin göç etme niyetleri ile eğitim, yaş, cinsiyet, hane reisinin göç niyeti, tarımsal gelirin yeterliliği gibi faktörler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Genel olarak göç etmek isteyen gençlerin büyük bir kısmının göç ettikleri yerlerde tarım dışı alanlarda çalışmayı planladıkları tespit edilmiştir. Gençlerin göç davranışlarında, göç etme şekli, çalışmaları, ailenin göç kararına yaklaşımı gibi unsurların belirleyici rol oynadığı tespit edilmiştir. Türkiye'nin orta güney bölgesinde yer alan Konya, Kayseri ve Niğde illeri tarımsal üretim açısından oldukça önemli bir yere sahiptirler. Bu illerin tarım sektöründeki önemini korumak ve daha da artırmak için kırsal alanlar gençler için cazip hale getirilmeli ve gençlerin kırsal alanlar lehine pozitif yönde etkilenmesi sağlanmalıdır.

ANAHTAR KELİMELEER: Göç davranışı, Kırsal genç, Kırsal göç, Tarımda kalma

ABSTRACT

DETERMINING THE MIGRATION BEHAVIORS OF RURAL YOUTH LIVING IN THE SOUTH CENTRAL (KONYA, KAYSERİ, NİĞDE) REGION AND THE TENDENCIES TO STAY IN AGRICULTURE

Tekin, Melike

Master's Thesis, Department of Agricultural Economics

Advisor: Prof. Dr. Gülistan ERDAL

July, 2022, viii + 75 pages

In this study, it was investigated whether the young people living in the countryside of the middle south region have thoughts of migrating to a different place and their tendency to stay in agriculture. Within this framework, the expectations of rural youth in the region from the rural area, their perspectives on agriculture, migration intentions, motives and behaviors were examined. At the same time, the socio-economic structure of the households in which the young people live was investigated, the perspectives of the parents of the young people on agriculture and migration were also examined and the effect of migration behavior of the young people was determined. The provinces of Konya, Kayseri and Niğde are included in the spatial scope of the study. In the research, 48 village information and 308 youth and household surveys were conducted through face-to-face interviews. The young people surveyed were selected in the December 15-29 age range for the purpose. The data obtained from the surveys were evaluated by Chi square and Migration Behavior Index (GDI) analyses and the results were presented in the form of charts. According to the research findings, it was determined that 37% of young people in the region want to migrate from the rural area where they live, 58.1% do not want to migrate, and 4.9% are undecided. Among the provinces in the region, the greatest desire to migrate (62%) is among the young people living in the countryside of Niğde province, while 70% of the young people living in the countryside of Konya province do not have a desire to migrate. A significant relationship was found between the intentions of young people to emigrate and factors such as education, age, gender, migration intention of the head of household, adequacy of agricultural income. In general, it has been found that a large proportion of young people who want to emigrate plan to work in non-agricultural fields in the places where they emigrate. It has been determined that factors such as the way of migration, the work plan, the family's approach to the migration decision play a decisive role in the migration behavior of young people. Konya, Kayseri and Niğde provinces, which are located in the middle south region of Turkey, have a very important place in terms of agricultural production. In order to maintain and further increase the importance of these provinces in the agricultural sector, rural areas should be made attractive to young people and migration should have a positive impact on rural areas.

KEYWORDS: Migration behavior, Rural youth, Rural migration, Staying in agriculture

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın her aşamasında bana yol gösterici olan, araştırmamın her aşamasında bilgilerini esirgemeyen, yüksek lisans öğrenimim boyunca üzerimde büyük emekleri bulunan ve kendisiyle çalışmaktan büyük mutluluk ve onur duyduğum, danışmanım Sayın Prof. Dr. Gülistan ERDAL'a sonsuz saygı, sevgi ve şükranlarımı sunarım.

Çalışmam boyunca desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, yönlendirici ve yapıcı fikirleri ile yol gösteren değerli hocam Sayın Prof. Dr. Adnan ÇİÇEK'e, araştırmamda büyük katkı sağlayan ve her aşamasında yardımlarını esirgemeyen sevgili jüri hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Merve AYYILDIZ'a ve daima desteklerini hissettiren kıymetli hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Bekir AYYILDIZ'a sonsuz teşekkür ederim.

Tarım Ekonomisi Bölümünün tüm imkanlarını kullanmamıza olanak sağlayan Değerli bölüm başkanımız Prof. Dr. Halil KIZILASLAN'a ve diğer tüm bölüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca araştırmamda katkılarından dolayı Arş. Gör. Kaan KAPLAN hocama ve saha araştırması aşamasında benden yardımlarını ve manevi desteklerini esirgemeyen anlayışı ve fikirleri ile çalışmamda önemli katkısı olan sevgili Recep GÖKÇE'ye teşekkür ederim.

Son olarak yüksek lisans çalışmalarım süresince maddi, manevi desteklerini esirgemeyen her zaman sevgisini kalbimde hissettiğim annem Naciye TEKİN, babam Bülent TEKİN'e ve kardeşlerim Merve TEKİN ve Esmâ Zeynep TEKİN'e sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Melike TEKİN

29 TEMMUZ 2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÇİZELGELİSTESİ	vi
ŞEKİLLİSTESİ.....	vii
SİMGELERVEKISALTMALAR	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Önemi.....	1
1.2. Araştırmanın AmacıveKapsamı	7
2. LİTERATÜRÖZETLERİ	8
3. MATERYALveYÖNTEM	21
3.1. Materyal	21
3.2. Yöntem.....	21
3.2.1. Örnek hacminin belirlenmesindeuygulananyöntem	21
3.2.2. Anket aşamasında uygulananyöntemler	22
3.2.3. Verilerin analizindekullanılananyöntemler	22
4. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	26
4.1. Köylere AitGenel Bilgiler	26
4.1.1. Köylerin alt yapısı ve coğrafidurumları	26
4.1.2. Köylerin genel tarımsalyapısı	28
4.1.3. Köylerin göçdurumu.....	31
4.2. Hanelere AitGenel Bilgiler	32
4.2.1. Hane reislerinin demografik özellikleri	33
4.2.2. Haneningöçbilgileri.....	36
4.3. Kırsal GençlereAitBilgiler	39
4.3.1. Gencin demografik özelliklerivevarlıkları	40
4.3.2. Gencin Kırsal veTarım algısı.....	42

4.3.3. Kırsal Gençlerin Göç İle İlgili Düşünceleri.....	43
4.3.4. Göç etmek isteyen gençlereait davranış	48
5. SONUÇveÖNERİLER	56
KAYNAKLAR	60
ÖZGEÇMİŞ	64

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
Çizelge 4. 1. Köylere ait genelbilgiler (%)	27
Çizelge 4. 2. Araştırma bölgesindeki köylerdeki ortalama hane sayıları (adet) vetarımsal arazilerideğerlendirmedurumu	29
Çizelge 4. 3. Köylerdeki hayvancılık durumu	31
Çizelge 4. 4. Köylerin göç alıp vermedurumları(%)	31
Çizelge 4. 5. Köyden göç edenlerin gittikleri yerler(%)	32
Çizelge 4. 6. Köyden daha önce göç edenlerin geri dönmesebepleri(%)	32
Çizelge 4. 7. Hane reislerine ait demografik bilgiler	33
Çizelge 4. 8. Hanelerin mal varlığı ve kıyaslaması	34
Çizelge 4. 9. Hane reisi yaş grupları ile göç niyeti arasındaki ilişki	36
Çizelge 4. 10. Hane reislerinin göç etmek istememenedenleri* (%)	37
Çizelge 4. 11. Hane reislerinin göç etmek istememenedenleri* (%)	38
Çizelge 4. 12. Daha önce haneden göç edenlere ait bilgiler	39
Çizelge 4. 13. Kırsal gençlerin yaş gruplarına göre cinsiyet, eğitim durumu, medeni durumu, sosyal güvence ve hanede bulunmadurumları(%)	40
Çizelge 4. 14. Gençlere ait gelir durumu	40
Çizelge 4. 15. Kırsal gençlerin göç etme niyetinin illere göre dağılımı	43
Çizelge 4. 16. Gençlerin göç etme niyeti ile cinsiyet arasındaki ilişki	43
Çizelge 4. 17. Gençlerin göç etme niyeti ile yaş grubu arasındaki ilişki	44
Çizelge 4. 18. Hanenin tarımsal yeterlilik durumu ile gencin göç niyeti arasındaki ilişki	45
Çizelge 4. 19. Gençlerin göç etme niyeti ile eğitim durumları arasındaki ilişki	45
Çizelge 4. 20. Gencin göç niyeti ile hane reisi göç niyeti	46
Çizelge 4. 21. Gençlerin göç etmek istememenedenleri* (%)	47
Çizelge 4. 22. Gençlerin göç etmek istememenedenleri* (%)	48
Çizelge 4. 23. Kırsal gençliğin göç davranışı ile ilgili ortalama puanlar	50
Çizelge 4. 24. Gencin hedeflediği en önemli kazanım	52
Çizelge 4. 25. Gencin çalışma hayatına yönelik endişesi	53
Çizelge 4. 26. Gencin göç edilecek ortamla ilişkin düşünceleri	54
Çizelge 4. 27. Göç davranış indeksi puanları	55

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Sekil</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 4.1. Kırsal yaşamın olumlu yanları.....	41
Şekil 4.2. Kırsal yaşamın olumsuz yanları.....	41
Şekil 4. 3. Gençlerin tarımı maddi açıdan yeterligörmedurumları.....	42
Şekil 4. 4. Gençlerin tarımda kalmaları durumunda refah düzeyine ilişkin düşünceleri	42
Şekil 4. 5. Göç etme durumunda tercihedecekleri yerler.....	46

SİMGELER VE KISALTMALAR

SİMGELER

AÇIKLAMA

da

Dekar

TL

Türk Lirası

KISALTMALAR

AÇIKLAMA

ADNKS

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

ÇKS

Çiftçi Kayıt Sistemi

DB

Dünya Bankası

GDI

Göç Davranış İndeksi

SBB

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı

NGH

Net Göç Hızı

TÜİK

Türkiye İstatistik Kurumu

GSS

Genel Sağlık Sigortası

TKDK

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

GYHH

Gayrisafi Yurtiçi Hasıla

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Önemi

Göç,coğrafimekândeğiştirmesürecinin sosyal,ekonomik,kültürelvesiyasiboyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleri olarak ifade edilmektedir (Özer, 2004). Bir başka ifade ile göç; belli bir nüfusun bir bölgeden başka bir yere olan hareketi olmakla birlikte,coğrafibiryerdeğiştirmedençokdahakapsamlıveköklübirmuhtevaolduğubu anlamda sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik birçok öğeyi içinde barındıran ve insanlık tarihinin tüm dönemleri boyunca var olan bir olgu olarak tanımlanmaktadır. (Sağlam,2006)

Ekonomilerin yapısal dönüşümü devam ettikçe ve tarım sektörünün ekonomi içindeki payı oransal olarak küçüldükçe, ülkeler içinde ve ülkeler arasında insanların hareketinin kaçınılmazolduğudüşünülmektedir.Dünyadadakırdankentegöçlerininhızlaarttığıvebu konuda yapılan çalışmaların literatürde ağırlık kazandığısöylenebilir.

Göç genellikle bilinçli bir karar ve hane geçim stratejilerinin önemli bir bileşeni olarak karşımızaçıkmaktadır.Kırsalalanlardantaşınmayakararvereninsanlarıntemelnedenleri arasında; kırsal yoksulluk ve gıda güvensizliği, istihdam eksikliği ve gelir getirici fırsatlar,eşitsizlik,sosyalkorumayasınırlıerişimveiklimdeğişikliğisayılabılır.Tarımda aktifieşgücüolarakgenelliklegençnüfusun kullanılmasınedeniylekırsalgençleriniyoğun bir şekilde göç ettiğinin görölmesi, tarımsal faaliyetlerin de hızla azalmasına neden olabileceği düşünölmektedir. Diğer tarafta kırsal alanlarda iyi iş olanaklarının bulunamayışı, kırsal genç kadın ve erkeklerin göç etmesinde önemli bir neden olduğu belirtilmektedir. (Anonim, 2013a)

Dünya genç nüfusunun yaklaşık yüzde 85'i gelişmekte olan ülkelerde yaşamakta ve bu rakamınönümüzdekiyıllardagöçlerlebirlikteyüzde90'ayaklaşmasıbeklenmektedir.Bu gençlerin çoğunluğu Sahra-altı Afrika, Güney-Orta ve Güney-Doğu Asya ile Okyanusya'da kırsal alanlarda yaşamaktadırlar (Anonim, 2006). Özellikle 15-24 yaşlarındaki kırsal gençlerin nüfusunun tüm dünyada 1 milyardan fazla olduğu bilinmektedir (Silva,2012).

Ortaya çıkan sorunlar açısından kırsal göçler, gelişmekte olan ülkelerin çoğunda olduğu gibi Türkiye'de de ekonomik ve toplumsal olarak en etkili boyutlara ulaşmıştır.

Türkiye’deki ekonomik nedenler, doğal afetler, terör ve güvenlik sorunları, tarımsal toprak yetersizliği gibi itici faktörler, kentlerdeki yeni iş sahaları, sosyal ve kültürel fırsatlar, eğitim gibi çekici faktörler, ulaşım ve iletişim araçlarındaki gelişmeler gibi iletici faktörler ile kırsal göç artmaktadır.

Türkiye’de 1950’li yıllardan itibaren başlayan göçlerle kentleşme sürecinde hızlanma görülmektedir. Türkiye’ de iç ve dış göçlerde yaşanan artış, toplumsal bir sorun olan iç göç olgusuna yönelik bilimsel çalışmalarda da artışa yol açmıştır. İç göçle birliktenüfus, belli bölgelerin kent merkezlerinde yoğunlaşmaya başlamıştır. Türkiye’ de iç göçlerin, ekonomik yönden geri kalmış doğu bölgelerinden gelişmiş batı bölgeleri doğrultusunda gerçekleştiği gözlenmektedir(Çelik,2007).Mutlu(1990),1973-86arası tarım,sanayi ve hizmet ürünleri fiyatlarındaki artışın kırsal refahı ile iç göç üzerindeki etkisini araştırmış ve kırsal refahın iç ticaret hadlerine paralel geliştiği, kırsal alandaki refahtaki düşüşün kırdan göçü artırdığını belirlemiştir.

2008 yılından itibaren Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ile izlenmeye başlanan nüfus hareketleri açısından bugüne kadar geline zaman da illerin aldığı göç toplamı yıllık 2-2,5 milyonun üzerinde kaydedilmiştir (Anonim,2018a).

Globalleşen modern dünyada genel bir algı olarak, nüfusun çoğunun kentlerde yaşadığı düşünülmesine rağmen, dünyanın toprak yüzeyinin yaklaşık üçte biri tarım için kullanılmakta, küresel işgücünün ise %40’ından fazlası tarımda istihdam edilmektedir. Az gelişmiş ülkelerde, nüfusun büyük çoğunluğu tarımın ana geçim kaynağı olduğu kırsal alanlarda yaşamaya devam etmektedir. Buradan, kırsal nüfus değişimini izleme, analiz etme ve yorumlamanın çok önemli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Şu anda, dünya nüfusunun %47’si gelişmekte olan ülkelerin kırsal kesimlerinde yaşayan insanlardır (Anriquez ve Stloukal,2008).

Çizelge1.1. Yıllara göre Dünya’da ve Türkiye’de kırsal nüfusun toplam nüfusa oranı
(Anonim,2021a).

Yıl	Dünya Kırsal Nüfus Oranı (%)	Türkiye Kırsal Nüfus Oranı (%)
1960	66.4	68.5
1980	60.8	56.2
2000	53.5	35.3
2010	48.7	29.2
2018	45.1	24.9
2019	44.3	24.4
2020	43.8	23.9

Türkiye’nin kırsal nüfusun toplam nüfusa olan oranı, dünya kırsal nüfusuna paralel bir şekilde giderek azalmaktadır. 1960 yılında Türkiye’nin toplam nüfusunun %68.5’i kırsal alanlarda %31.5’i ise kentlerde yaşamaktaydı. Yıllar geçtikçe nüfustaki değişim, kentsel alan lehinde bir eğilim göstermiştir. Toplam nüfus içerisinde kırsal nüfus oranı 1980 yılında %56.2, 2000 yılında %35.3, 2010 yılında %29.2, 2018 yılında %24.9 ve 2020 yılında ise %23.9’a kadar düşmüştür (Çizelge1.1).

Türkiye’de iller bazında 2009-2019 yılları arasındaki 11 yıllık veriler ile hazırlanan Net Göç Hızı (NGH) rakamlarına göre göç veren ve alan illerin dağılımları Çizelge 3 ve Çizelge 4’de görülebilir. Çizelgelerden görülebileceği üzere Türkiye’de en fazla göç veren iller arasında Ağrı, Muş, Kars gibi doğu illeri, en fazla göç alan iller arasında Tekirdağ, Yalova, Kocaeli gibi batı illeri bulunmaktadır. Göç hareketleri belirli bölgelerde yoğunlaşsa da kırdan kente göçler hem kırsal alanın bağlı bulunduğu kent civarında hem de farklı kentlere doğru olabilmektedir.

Bu çalışmada araştırma alanı olarak FAO tarafından kabul gören Türkiye’nin tamamını kapsayan toplam 9 tarımsal üretim bölgesinden (Anonim,2018a) biri olan, Orta Güney (Afyon, Konya, Karaman, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kayseri) bölgesi incelenmiştir.

Araştırma bölgesi olan Orta Güney illeri 13 yıllık (2008-2020) ortalama NGH’ları incelendiğinde (Afyonkarahisar, ‰-4.4; Konya, ‰-1.1, Karaman ‰-2.5, Aksaray, ‰-3.1; Niğde, ‰-5,8; Nevşehir, ‰-4.0; Kayseri, ‰1,6) Kayseri ili hariç tüm illerin negatif göç hızına sahip olduğu yani verdiği göçün aldığı göçten fazla olduğu görülmektedir. Mevcut illerden alan çalışması yapmak üzere üç il (en fazla negatif göç hızına sahip olan Niğde, en fazla ve tek pozitif göç hızına sahip Kayseri ve nötr göç hızına yakın Konya illeri) seçilmiştir.

Çizelge 1. 2. Türkiye’de 2008-2020 ortalama net göç hızı verilerine göre göç veren iller (Anonim, 2019a)

İl	NGH	İL	NGH	İL	NGH	İL	NGH	İL	NGH
Ağrı	-23,68	Mardin	-10,58	Bingöl	-6,02	Nevşehir	-3,65	Samsun	-1,78
Muş	-21,46	Hakkâri	-10,28	Şanlıurfa	-6,01	Hatay	-3,51	Trabzon	-1,64
Kars	-21,41	Çorum	-10,00	Kilis	-5,86	Amasya	-3,24	Konya	-1,52
Yozgat	-18,03	Adıyaman	-9,82	Niğde	-5,10	Kırşehir	-3,17	Rize	-1,06
Ardahan	-17,70	Kırıkkale	-8,83	Adana	-4,52	Artvin	-3,08	Osmaniye	-0,92
Erzurum	-15,38	Tokat	-8,69	Afyonkarahisar	-4,51	Batman	-3,06	Mersin	-0,59
Bitlis	-15,32	Zonguldak	-8,63	Kahramanmaraş	-4,30	Aksaray	-2,92	Gümüşhane	-0,44
Van	-12,16	Sivas	-7,76	Kütahya	-4,06	Malatya	-2,69	Erzincan	-0,26
Siirt	-11,87	Diyarbakır	-7,19	Elâzığ	-4,00	Ordu	-2,04	Gaziantep	-0,25
Iğdır	-10,80	Şırnak	-6,25	Bayburt	-3,68	Karaman	-1,97	Uşak	-0,03

Not: NGH: Net göç hızı rakamlarıdır, göç edebilecek her bin kişi için net göç sayısını ifade eder. Negatif olması ilin verdiği göçün aldığı göçten daha fazla olması anlamına gelmektedir.

Çizelge 1. 3. Türkiye’de 2008-2020 ortalama net göç hızı verilerine göre göç alan iller (Anonim, 2019a)

İl	NGH	İL	NGH	İL	NGH
Tekirdağ	18,80	Aydın	4,91	Kayseri	1,58
Yalova	14,32	Düzce	4,86	Giresun	1,45
Kocaeli	10,69	İzmir	4,51	İstanbul	1,43
Antalya	10,58	Kırklareli	3,48	Denizli	1,35
Muğla	9,64	Balıkesir	3,39	Isparta	1,19
Eskişehir	8,67	Sinop	2,92	Burdur	0,80
Çanakkale	8,12	Karabük	2,84	Tunceli	0,70
Ankara	6,12	Bilecik	2,55	Manisa	0,52
Bursa	6,01	Bartın	1,85	Edirne	0,30
Bolu	5,47	Çankırı	1,71		
Sakarya	5,04	Kastamonu	1,63		

Not: NGH: Net göç hızı rakamlarıdır, göç edebilecek her bin kişi için net göç sayısını ifade eder. Pozitif olması ilin verdiği göçün aldığı göçten daha az olması anlamına gelmektedir.

Araştırmanın yürütüldüğü Orta Güney Bölgesi kapsamındaki illerin 2008-2020 yılları arasında beşer yıllık dönemlerde göç aldığı ve verdiği illerin isimleri ve kişi sayıları Çizelge 1.4.’de verilmiştir.

Çizelge 1. 4. Orta güney bölgesindeki illerin göç hareketleri

Afyon					Konya				
Yıllar	İller	Aldığı Göç Miktarı	İller	Verdiği Göç Miktarı	Yıllar	İller	Aldığı Göç Miktarı	İller	Verdiği Göç Miktarı
2008	Denizli	2110	İzmir	2597	2008	İstanbul	5428	Antalya	7417
	İzmir	1943	Antalya	2454		Ankara	3981	İstanbul	6226
	İstanbul	1484	Eskişehir	2453		Antalya	3580	Ankara	5505
2012	İzmir	2829	Antalya	2301	2012	Ankara	5593	İstanbul	5857
	İstanbul	2069	İzmir	2116		İstanbul	4538	Antalya	5550
	Ankara	1861	İstanbul	1812		Antalya	3868	Ankara	5511
2016	İstanbul	1776	İzmir	2020	2016	Ankara	6913	Ankara	7275
	Antalya	1751	Denizli	1900		İstanbul	5872	İstanbul	5076
	İzmir	1683	Eskişehir	1881		Antalya	4313	Antalya	4253
2020	İstanbul	1613	İzmir	1629	2020	İstanbul	5323	Ankara	6901
	İzmir	1511	Denizli	1508		Ankara	4489	İstanbul	4668
	Antalya	1229	Antalya	1465		Antalya	3315	Antalya	3974

Karaman					Aksaray				
Yıllar	İller	Aldığı Göç Miktarı	İller	Verdiği Göç Miktarı	Yıllar	İller	Aldığı Göç Miktarı	İller	Verdiği Göç Miktarı
2008	Konya	2500	Konya	2260	2008	Konya	1661	İstanbul	2201
	Mersin	1705	Antalya	1246		Ankara	1365	Konya	2035
	İstanbul	748	Mersin	676		İstanbul	1320	Ankara	1879
2012	Konya	2157	Konya	2412	2012	Konya	1386	İstanbul	2082
	Mersin	1485	Antalya	897		Ankara	1283	Konya	1846
	İstanbul	505	Mersin	819		İstanbul	1179	Ankara	1806
2016	Konya	2486	Konya	2751	2016	Konya	1956	Konya	1791
	Mersin	1231	Mersin	1028		Ankara	1891	Ankara	1666
	Antalya	709	Antalya	846		İstanbul	1822	İstanbul	1314
2020	Konya	1982	Konya	2225	2020	Konya	1768	Ankara	1932
	Mersin	809	Mersin	1099		İstanbul	1693	Konya	1405
	İstanbul	745	Antalya	751		Ankara	1492	İstanbul	1278

Niğde					Nevşehir				
Yıllar	İller	Aldığı Göç Miktarı	İller	Verdiği Göç Miktarı	Yıllar	İller	Aldığı Göç Miktarı	İller	Verdiği Göç Miktarı
2008	Adana	2777	İstanbul	2623	2008	Kayseri	1602	İstanbul	2479
	İstanbul	2523	Ankara	1430		İstanbul	1304	Kayseri	1726
	Mersin	1247	Adana	1293		Ankara	984	Ankara	1206
2012	Adana	2100	İstanbul	2809	2012	İstanbul	1377	İstanbul	2011
	İstanbul	1513	Ankara	1363		Kayseri	1304	Kayseri	1920
	Mersin	1018	Adana	1292		Ankara	1125	Ankara	1056
2016	Adana	2595	İstanbul	1744	2016	Kayseri	1581	Kayseri	1775
	İstanbul	1641	Adana	1430		İstanbul	1576	İstanbul	1276
	Ankara	1114	Ankara	1249		Ankara	1072	Ankara	1102
2020	İstanbul	1693	Adana	1898	2020	İstanbul	1470	Kayseri	1594
	Adana	1214	İstanbul	1696		Kayseri	1255	İstanbul	992
	Ankara	926	Ankara	1152		Ankara	894	Ankara	820

Kayseri				
Yıllar	İller	Aldığı Göç Miktarı	İller	Verdiği Göç Miktarı
2008	İstanbul	3115	İstanbul	3414
	Sivas	2923	Ankara	3051
	Yozgat	2750	Sivas	1943
2012	İstanbul	3206	İstanbul	4160
	Sivas	3140	Ankara	3338
	Yozgat	2607	Sivas	1652
2016	İstanbul	4216	Ankara	3747
	Ankara	2979	İstanbul	3636
	Sivas	2620	Sivas	2018
2020	İstanbul	3845	İstanbul	3386
	Ankara	2705	Ankara	3137
	Sivas	2377	Yozgat	1412

Çizelge 1.4 incelendiğinde Orta Güney Bölgesi kapsamındaki illerin 2008-2020 yılları arasında beşer yıllık dönemlerde göç aldığı ve verdiği illerin önceliği ve miktarı değişmekle birlikte göçten önce ikamet edilen bölgeye yakın illerin mutlaka ilk üçte yer aldığı görülmektedir. Bunun yanında İstanbul ve Ankara illeri kapsamında göç hareketlerinin sürekliliği dikkat çekmektedir.

Araştırmanın saha çalışmaları yürütüldüğü Konya, Niğde ve Kayseri illerinin tarımsal özelliklerinin bilinmesi önemlidir. Türkiye'nin toplam tarımsal üretiminin %10'unu karşılayan, önemli bir tarım şehri olan Konya ili aynı zamanda ülkenin toplam tarım alanının %11.2'si gibi çok önemli bir oranını oluşturmaktadır. Konya il sınırları içerisinde 18 587 572 dekar tarımsal arazi bulunmaktadır. Bu tarım arazilerinin %79.11'i tarla tarımında %1.77'si sebze yetiştiriciliğinde, %2.33'ü meyve yetiştiriciliğinde kullanılmakta olup %16.78'i ise nadasa bırakılmaktadır. Konya ilinin hayvan varlığına bakıldığında ise 957 748 adet büyükbaş, 3 058 681 adet küçükbaş bulunmaktadır. (Anonim, 2019)

Kayseri, farklı iklim ve toprak özelliklerine sahip, sulı ve kuru şartlarda farklı ürünlerin yetiştiği bir ildir. İl sınırları içerisinde 5 553 358 dekar tarımsal arazi bulunmaktadır. Bu arazilerin %66.54'ünde tarla tarımı, %7.15'inde sebze yetiştiriciliği, %2.77'sinde meyve yetiştiriciliği yapılmaktadır. Nadasa bırakılan arazilerin toplam arazilere oranı ise %23.54'tür. Kayseri ilinin hayvan varlığına bakıldığında ise 369 553 adet büyükbaş, 778 380 adet küçükbaş bulunmaktadır. (Anonim, 2019)

Tarımsal üretim açısından tahıl ve patates üretiminde önemli bir yere sahip olan Niğde ilinde genellikle kuru tarım yapılmaktadır. Niğde il sınırları içerisinde 2 757 830 dekar tarımsal arazi bulunmaktadır. Bu arazilerin %60.53'ünde tarla tarımı, %3.33'ünde sebze yetiştiriciliği, %11.80'sinde meyve yetiştiriciliği yapılmaktadır. Nadasa bırakılan arazilerin toplam arazilere oranı ise %24.34'tür. Niğde ilinin hayvan varlığına bakıldığında ise 179554 adet büyükbaş, 610190 adet küçükbaş bulunmaktadır. (Anonim, 2019)

Gerek NGH'ları bakımından gerek göç alınıp verilen iller açısından, gerekse tarımsal özellikleri bakımından Türkiye genelinde ve bölgede öne çıkan Konya, Kayseri ve Niğde illeri kırsalında yaşayan gençlerin göç niyetleri ve tarıma bakış açılarının değerlendirilmesinin önemli olduğu ifade edilebilir. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların gerek iller özelinde gerekse Türkiye genelinde gençlerin tarımda kalmasına yönelik yapılacak politikalara ışık tutacağı ve literatüre önemli bir kaynak olacağı söylenebilir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışma Orta Güney Bölgesinde yer alan Konya, Kayseri ve Niğde illeri kırsal alanları kapsamında gerçekleştirilmiştir. Çalışmada bölge kırsalında yaşayan gençlerin, farklı bir yere göç etme düşüncelerinin olup olmadığını ve tarımda kalma eğilimlerini, sebep ve sonuçları ile araştırmak ve politika önerileri sunmak amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmanın hedefleri ve araştırma soruları aşağıdaki gibidir.

- Kırsal gençlerin kırsal alandan beklentileri nelerdir?
- Kırsal gençlerin tarımda kalma eğilimleri nedir?
- Kırsal gençlerin göç etme niyetleri ve nedenleri nedir?
- Kırsal gençlerin göç davranışları nedir ve nasıl şekillenmiştir?
- Kırsal gençlerin yaşadıkları hanelere ait sosyo-ekonomik durum ve tarımsal varlıkları nedir?
- Kırsal gençlerine bevelerinin tarım ve göç bakış açıları nedir ve gençlerin göç davranışlarına etkisi nasıldır?

2. LİTERATÜRÖZETLERİ

Aslan ve Boz (2004), çalışmalarında, kırsal alandan Adana iline göçün sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel nedenlerini ortaya çıkarmış ve göç eden ailelerin yeniden kırsal alana dönme arzusunda olup olmadıklarını incelemişlerdir. Araştırmada, 1980 sonrası Adana'ya göç eden kırsal ailelerden 171 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kırsal göçü etkileyen en önemli sosyo-ekonomik neden "Ailede herhangi bir sosyal güvenliğin olmaması", en önemli sosyo-kültürel neden de "Köyde çocuklara daha iyi bir eğitim sağlama olanağının bulunmaması" olmuştur. Adana iline en çok göç veren yerler sırasıyla Adana ili kırsal alanı ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmuştur. Şehre göç edenlerin büyük çoğunluğu geri dönmek istememişlerdir.

Yavuz vd. (2004), araştırmada, Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi Çoruh Havzasındaki kırsaldan kentsel alana göç arzuna etkili olan faktörlerin analize edilmesi amaçlanmıştır. Bayburt, Erzurum ve Artvin illerinden 30 orman köyünü içeren toplam 600 adet hane halkı anket çalışmasından elde edilen veriler, sınırlı bağımlı değişken Probit Binominal tahmin yöntemi kullanılarak tahmin edilmiştir. Üreticilerin yaşları ve sahip olunan toplam arazi miktarı ile göç etme eğilimi arasında ters bir ilişki varken, üreticinin eğitimi ve hanede kalan nüfus miktarı ile göç eğilimi arasında doğru bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca üreticilerin sosyal güvenliğe sahip olmaları durumunun göç isteğini azalttığı, bölgedeki işletmelerin ekonomik büyüklüğe ulaştırılması ve sosyal güvenlik sigortasının yaygınlaştırılmasına yönelik politikaların göçü azaltıcı rol oynayabileceği belirtilmiştir.

Çelik (2006), iç göçlerin ekonomik nedenlerinin incelendiği araştırmanın teorik temeli, "İtici ve çekici güçler yaklaşımı"na dayanmaktadır. Bu yaklaşıma göre göçü etkileyen değişkenlerden başında işsizlik ve gelir gelmektedir. Bireylerin, istihdam fırsatlarının olduğu, yüksek gelirli bölgelere göç etmesi beklenir. Uygulama bölümünde, Türkiye'deki iç göçlerin ekonomik nedenleri "İtici ve çekici güçler yaklaşımı" çerçevesinde belirlenmeye çalışılmıştır. İtici güçler arasında tarımda makineleşme, toprak yetersizliği ve güvenlik sorununun; çekici güçler olarak ise istihdam fırsatları, eğitim ve sağlık hizmetleri ile kentteki akrabaların göçe etkisi incelenmiştir. Ayrıca, ulaşım ve iletişim araçlarındaki gelişmelerin göçe etkisi "İletici unsurlar" adı altında ele alınmıştır.

Pazarlıoğlu (2007), Türkiye'de iç göçün önlenmesi için; gelir dağılımındaki eşitsizliğin giderilmesi ve kentler arasında ekonomik farklılıkların ortadan kaldırılması gerektiğini

belirtmiştir. Ayrıca bu çalışmada Türkiye’de kırsal göçlerin, ekonomik nedenler, doğal afetler, terör ve güvenlik sorunları, tarımsal toprak yetersizliği gibi itici faktörler, kentlerdeki yeni iş sahaları, sosyal ve kültürel fırsatlar, eğitim gibi çekici faktörler ve ulaşım ve iletişim araçlarındaki gelişmeler gibi iletici faktörler ile daha da arttığı ifade edilmiştir.

Öztürk (2007), bu çalışmada, Türkiye’de yaşanan iç göç olgusunun kent yaşamını ve kentselemek piyasasının nasıl ve ne derece etkilediği irdelenmeye çalışılmıştır. Türkiye’de 1950’li yıllarda başlayan iç göç hareketlerinin gerek göçeden kişilerin gerek göç alan yerler ve gerekse de göç veren yerler üstünde çok derin ve farklı etkiler bıraktığı belirtilmiştir. Sanayileşmeye bağlı olarak gerçekleşmeyen iç göç olgusunun, kırsal alanların itici faktörleri yanında, kentsel alanların çekici şartlarıyla birleşerek iç göçe yol açtığı ifade edilmiştir. Bunlara ilave olarak, kitle iletişim ve ulaşım araçlarının gelişmesinin de iç göçe ivme kazandırdığı belirtilmiştir. Çalışmada iç göçlerin, göç alan ve göç veren yerlerin hem fiziki yapısını hem de sosyo-ekonomik yapısını derinden etkilediği ifade edilmiştir.

Güreşçi ve Yurttaş (2008), çalışmalarında, Erzurum ili İspir ilçesi Kırık bucağında meydana gelen ağır ve ileri düzeydeki göçün nedenleri ve tarıma olan etkilerinin tespit edilmesini amaçlamışlardır. Bu amaçla, göç olgusunun teorik temelleri, Dünya’daki ve Türkiye’deki göçle ilgili örneklerle yönelik çalışmalar ve bölgeyle ilgili yayınlanan bilgi ve veriler kullanılarak çalışmanın altyapısı oluşturulmuştur. Bu çalışmada göçün tarıma etkileri olarak hayvan sayısının azalması, hayvan başına düşen çayır ve mera arazisi miktarının artması, tahıl üretiminin tamamen bitmen oktasına gelmesi, yonca ve korunga gibi yem bitkileri ekim alanlarının azaldığı tespit edilmiştir. Göçü önlemek için, mevcut ve alternatif tarımsal faaliyetlerin iyileştirilerek arttırılması gibi tedbirlerin alınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu tedbirler alındığında tarıma olumsuz etki eden, işletmelerin küçük ve dağınık olması, piyasa ile ilişkilerinin zayıf olması, verimsiz yerli ırklarla yapılan hayvancılık faaliyeti, değerlendirilemeyen çayır ve mera arazileri, çiftçiler arasındaki yetersiz iş birliği ve kooperatifleşme gibi olumsuz unsurların ortadan kalkacağı şeklinde öneriler ortaya konulmuştur.

Gürbüz ve Karabulut (2008), Türkiye’de, 1950’li yıllarda hızlanmaya başlayan iç göçlerin, her geçen gün daha da artarak kadar devam ettiğini dile getiren araştırmacılar,

kırsal alanlardan şehirlere olan göçleri kırsal göçler olarak adlandırıldığını ve iç göç hareketleri içerisinde önemli bir oran oluşturduğunu belirtmişlerdir. Türkiye’de, 1995-2000 döneminde 1775909 kişinin kırsal alanlardan şehir merkezlerine doğru göç ettiğini, kırsal nüfus sayısı fazla olan Orta Anadolu, Batı Anadolu ve Doğu Anadolu’daki bazı illerin kırsal nüfusu az olan illere göre sayısal olarak daha fazla göç verdiğini ifade etmişlerdir. Kırsal göç oranının ise, genel olarak Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgeleri’nin illerinde yükseldiği, Batı Karadeniz Bölgesi ve Akdeniz Bölgesi’nin kıyı illerinde, Marmara ve Ege Bölgeleri’nin birçok ilinde düşüş olduğunu belirtmişlerdir.

Güreşçi (2009), çalışmasında özellikle gelişmekte olan ülkelerde kırsal göçlerin önemli bir sorun olarak, kırsal bölgelerin ekonomik yapısının temelini oluşturan tarımın göçün temel belirleyicisi konumunda olduğunu belirtmiştir. Bu bölgelerdeki göçün önlenmesi ile tarımsal sorunların çözümü arasında yakın bir ilişki olduğunu ve bu ilişkinin tarım politikasının amacı, kapsamı ve araçları ile açıklanabileceğini ifade etmiştir. Çalışmasında, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde toplumsal dönüşümün temel nedenlerinden birisi olan kırsal göç sorununu genel bir bakış açısı içerisinde değerlendirmiş ve tarım politikası ile arasındaki ilişki, tarım politikasının amacı, kapsamı ve araçlarıyla beraber değerlendirilerek sorunun çözümünde tarım politikası tedbirlerini tartışmanın odağı haline getirilmesini amaçlamıştır.

Bahar ve Bingöl (2010), Türkiye’de bulunan emek arzının talepten fazla olduğunu, bu nedenle de insanların göç ettiğini, her ne kadar göç edenlerin büyük bir kısmının bir şekilde istihdam olanaklarına kavuşmasına karşın bulunan işlerin marjinal verimliliği düşük işler olduğu, bunun yanında göçün şehirleşme, sürdürülebilirlik ve kültürel anlamda kent hayatına getirdiği maliyetlerin de olduğunu belirtmektedir.

Koç ve Sağdıç (2010), Sivas ilinde göç hareketinin nüfusuncinsiyetveyaş grubu üzerine etkisi ile ilgili çalışmalarında göçün, coğrafi mekânlar ve nüfus özelliklerinin değişimi üzerinde önemli bir etken olduğunu belirtmektedirler. Bu araştırmada son dönemde Sivas ilinden yaşanan iç göçün yönü ve miktarı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca Sivas ilinden gerçekleşen göçün il nüfusunun cinsiyet ve yaş grubu üzerinde nasıl bir etki oluşturduğunu araştırılmıştır. Araştırma sonucunda Sivas il nüfusunda çocuk ve genç nüfus

oranı azalırken, yaşlı nüfus oranının arttığı tespit edilmiştir. Sivas ilinden yaşanan göçün il nüfusunun cinsiyet dağılımında bir dengesizliğe yol açmadığı tespit edilmiştir.

Zırhlioğlu (2010), çalışmasında göçü kişilerin bir yerden başka bir yere hareketi olarak tanımlayarak göçün ekonomik, siyasal ve sosyal nedenler ile ortaya çıktığını Türkiye’de özellikle doğu bölgelerindeki gelir dengesizliği, işsizlik ve güvenlik nedenlerine bağlı olarak sürekliliği göç hareketi yaşandığını belirtmiştir. Bu çalışmada, son 25 yılda Van il ve ilçelerinde meydana gelen göç hareketlerinin nedenleri ve tarım çalışanları üzerindeki etkilerini incelenmiştir. Van ili ve ilçelerinden 1699 birey ile yapılan çalışmada deneklerin %31,6’sı göç etmediklerini, %68,4’ü ise göç ettiklerini belirtmişlerdir. Van iline göç eden bireylerin %40,1’i göç etmeden önce tarım ile uğraştıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan çalışmada göçe neden olan en önemli etkinin işsizlik olduğu belirlenmiştir.

Cengiz ve Baydur (2010), çalışmalarında, temelde Todaro’nun geliştirdiği kırdan kente göçün nedeni olarak gösterilen verim farklılığı düşüncesini Türkiye ekonomisi için incelemişlerdir. Kente yapılan yatırımlar ve kent olanakları, kentteki işçilerin reel ücretlerini yükselttiğinden kırdan kalmanın alternatif maliyeti artmakta ve kırdan kente göç, kentlerdeki işsizlikle beraber ekonomik ve sosyal problemleri arttırmakta olduğunu öne sürmüşlerdir. Geliştirilen göç ve verimlilik modeli yardımıyla Türkiye’nin 1988 ve 2008 yılları arasındaki kırsal göç olgusunu inceleyerek, tarımdaki verimliliğin göstergesi olan ücretler, tarımdaki verimliliğinin artırılmasında temel unsur olan yatırım harcamaları ve diğer değişkenlerin göç üzerindeki etkilerini tahmin etmişlerdir. İktisat haddindeki olumsuz gelişmenin yanı sıra gerek yatırımların tarımsal istihdam üzerindeki etkisinin sınırlı olması, gerekse tarımsal ücretler artsa bile bu artışın çok düşük olmasından dolayı kırdan kente göçün devam edeceği sonucunu ortaya koymuşlardır.

Bıçkıcı (2011), çalışmasında çeşitli nedenlerle gençlerin terk ettiği köylerin günden güne üretim potansiyellerini, ekonomik ve sosyal canlılıklarını yitirdiğini özellikle il merkezine uzak köylerde, eğitim imkanlarının yetersizliği dolayısıyla sosyal ve kültürel sermaye yönünden zayıf kalan bireylerin, göç sonrasında kentte kendilerine ancak güvenlik görevlisi, kasiyer, depo sorumlusu gibi pozisyonlarda yer bulabildiklerini ifade etmiştir. Çanakkale’nin Kocalar köyünde yürüttüğü araştırmada, bireylerin yoksulluğu dönüştürecek bilgi, beceri ve haber alma mekanizmalarına sahip olmadıklarını, kırsal

yoksulluğun dönüştürülmesi amacıyla ihdas edilmiş olan teşvik ve destek programlarından yararlanamadıklarını tespit etmiştir.

Ikramullah ve Shair (2011), Kuzey-Batı Pakistan'da yapılan bu çalışmada, çeşitli sosyoekonomik faktörlerin kırsal-kentsel göç üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Binary probit modeli kullanılan çalışmada ekonomik faktörlerin hane halkının göç kararında önemli bir rol oynadığını, ancak tek belirleyici olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle, Pakistan'daki kırsaldan kente göçün nedenlerini anlamak için kırsal ve kentsel alanlarda hâkim olan sosyo-ekonomik koşulların derinlemesine analizinin yapılmasının gerektiği ifade edilmiştir. Bu anlamda çalışmanın sonuçları, istihdam türü, aile işgücü, eğitim süresi, tarım işletmeleri ve göç arasında pozitif ve önemli bir ilişki, yaşam koşulları, tarım dışı ve çiftlik geliri fırsatları ile kırsal-kentsel göç arasında olumsuz ve önemli bir ilişki tespit edilmiştir.

Mousaei ve Arayesh (2011), çalışmada İran'ın Kohgiluyeh ve Boyer-Ahmad'daki kırsal gençlerin tarımla uğraşma tutumunda etkili faktörler belirlenmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklere ek olarak Spearman'ın korelasyon katsayısı, Mann-Whitney testi, Kruskal Wallis testi, çok değişkenli regresyon ve faktör analizi tekniği gibi istatistikler kullanılmıştır. Kırsal gençlerin tarımla uğraşma tutumunda tarımsal faaliyetin türü, ilgilik kuruluşlara üyelik, yayım ve eğitim programlarına katılım, sigorta, yaş ve gelir aralığının önemli faktörler olduğu belirlenmiştir.

Kocaman ve Yanık (2012), çalışmalarında kırsal yerleşimlerin kültür teknik çalışmalar yönüyle genel sorunları ele alarak busorunların çözümü amacıyla, Erzurum ilinde sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleri oldukça alt seviyede olan iki köy seçmişlerdir. Köylerin kültür teknik olarak eksiklikleri anket yoluyla saptanarak bu sorunların köylerden göç isteğine ne şekilde etki ettiği belirlenmiş ve göç isteğinin minimuma indirilebilmesi için alt yapıda gerekli düzenlemeler yapılması konusunda öneriler getirmişlerdir. Bu öneriler doğrultusunda ekonomik, sosyal ve kültürel yönleriyle bir bütün olan kalkınmanın kırsal yönünün planlanmasında, ekonomik planlama yapılırken, ülkenin sosyal gelişmesinin ve sosyal sorunlarının da planlamaya dahil edilerek ve bunların sürdürülebilirliği hedeflenerek, kırsal insanını bilinçlendirmek ve yardımcı olma gerekliliğini belirtmişlerdir. Bu nedenle, bölgesel planlama, halk eğitimi, toplum kalkınması gibi uygulamaların tarımsal yayım hizmeti ile desteklenmesini ifade etmişlerdir.

Yakar (2012), Emirdağ ilçesi kırsalı örneğindeki bu araştırma gerek yurtiçine gerekse yurtdışına verilen göçlerin geride kalan nüfusun yaş yapısına etkisini belirlemeye yöneliktir. Bu amaçla iç ve dış göç süreci sonrasında kırsalda nüfusun yaş yapısındaki değişim göçle ilişkisi çerçevesinde incelenmiştir. Nüfusun %50 oranında azaldığı ilçe kırsalında, geride kalan nüfusun yaş yapısı da değişikliğe uğramıştır. Sonuçta ilçe kırsal alanlarından yurtiçine ve yurtdışına olan göçler yaşlı nüfus oranını Türkiye ve Afyonkarahisar ili ortalamalarının üzerine çıkmasına yol açmıştır. Göçlerin etkili olduğu kırsal alanlarda oransal olarak 0-14 yaş nüfusunda azalma; buna karşın 65 yaş üzeri nüfusta artış yaşanmıştır. Nüfusun yaş yapısındaki bu değişiklikler mekânsal olarak göçlerin en etkili olduğu alanlarda ortaya çıkmıştır. Kırsalda göçe bağlı olarak gözlenen yaşlı nüfusun oransal artışı eğilimi ortaya çıkardığı sonuçları itibarıyla kültürel, toplumsal ve ekonomik yapı başta olmak üzere çeşitli açılardan kırsal alanı derinden etkilediği ifade edilmiştir. Ayrıca nüfusun yaş yapısındaki bu değişimin kırsal yönelelik hertürlü yeniden düzenleme çalışmalarında dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

Aşkın vd. (2013), çalışmada Türkiye’de ciddi boyutlara ulaşan ve beraberinde ağır sorunlara yol açan kırsal göçe neden olan faktörler Yeşilyurt ilçesi özelinde bivariate probit model ile tahmin edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Yeşilyurt örneğinde, kırsal göç, kentin çekici (istihdam olanağı, eğitim, ulaşım, sağlık olanakları) faktörleriyle birlikte ondan daha güçlü olarak, kırsal itici (gelir yetersizliği, yoksulluk, arazilerin mirasla parçalanması, ürünlerin pazarlanma sorunları, tarımdışı iş olanaklarının olmaması, eğitim, sağlık hizmetlerinin yetersizliği) faktörlerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Şen (2014), bu çalışmada Türkiye’de yaşanan iç göçlerin nedenleri ve sonuçlarını araştırmıştır. Çalışmada göçlerin çok farklı nedenlerden dolayı oluştuğu bunun ise farklı sonuçların doğmasına yol açtığı belirtilmiştir. Genel olarak düşünüldüğünde göçlerin sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik vb. nedenlerle oluşabildiği gibi, bu alanlarda etkilere yolaçacak şekilde sonuçlanabildiği ifade edilmiştir. Tarih boyunca savaşlar, doğal afetler gibi nedenlerle yaşanan göçlerin artık günümüzde temel olarak ekonomik nedenlerden dolayı yaşandığı, Türkiye’de ilk zamanlar düşük düzeyde yaşanan iç göç hareketlerinin, 1950’li yıllara gelindiğinde toplumu derinden etkileyen bir olgu haline geldiği belirtilmiştir.

Yulafcı (2014), bu çalışmada, Samsun'da kırsal kesimden şehirlere doğru gerçekleşen göçün sebeplerini ve köylerdeki tarımsal yapıya etkilerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Köyden topluca göç eden hanelerin göç ettikleri yerler arasında ilk sıraları İstanbul, Bursa, Ankara ve Kocaeli gibi Samsun dışındaki il merkezleri aldığı belirtilmiştir. Haneleri göçe sevk eden faktörlerin başında arazi ve hayvan yetersizliğine bağlı geçimsizlik olduğu, köyden göç eden hanelerin yüzde 67'si, alet-makinelerin %25'i, tarla arazilerinin %8'i, meyve bahçelerinin ise %4'ünün atıl vaziyette olduğu ifade edilmiştir. Göç eden haneye islerinin yaşının köyde oturanlara göre daha genç, hane nüfuslarının daha az, eğitim düzeyleri daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Köyde oturanların tarım dışı gelir kaynakları, bina, alet-makine, arazi ve hayvan varlıklarının göç edenlerden daha fazla olduğu belirtilmiştir. Köylerdeki göç hızını azaltmak için köylerin en önemli geçim kaynağı olan tarımın yapısı; eğitim, yayım, sulama vb. teknik ve altyapı hizmetleri ile güçlendirilmesi ve köylerdeki diğer altyapı imkânlarının geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Çatalbaş ve Yazar (2015), çalışmada, panel veri analizi ile 2008-2012 dönemi için Türkiye'deki bölgeler arası iç göçün belirleyicilerinin saptanması amaçlanmıştır. Analiz sonucunda, bölgeler arası göç üzerinde bölgenin zenginlik düzeyinin olumlu, enflasyon oranı, istihdam oranı ve terör sorununun ise olumsuz etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu sayede iç göçün olumsuz etkilerini azaltmak için yapılacak olan çalışmalara ışık tutacağı belirtilmiştir.

Şahin (2015), çalışma, Türkiye'de meydana gelen göçlerin bölgesel eşitsizliği üzerine kurgulanmıştır. Eşitsizliğin eksi yönlerini itici sebepler, artı yönlerini ise çekici sebepler oluşturmuştur. İletici ve tutucu etkenler ise artı ve eksi kutupların çekim esnasında karşılaştığı engelleri aşma boyutudur. İtici ve çekici nedenleri gelir durumu, istihdam, toprak yetersizliği, makineleşme ve kamu hizmetleri oluştururken, iletici ve tutucu nedenleri ulaşım, iletişim araçları ile akraba, yakın, hemşeri ve cemaatler oluşturmaktadır. Bunların her birinin göçleri etkileme durumu ortaya konulmuştur. Kişi başı yurtiçi hâsılası, kişi başı katma değer verileri, sanayi, hizmet ve tarım sektöründeki üretim miktarları, sosyal güvenlik durumu, işsizlik, istihdam ve işgücüne katılım oranları, bağımlılık oranı, kamu hizmetlerindeki yetersizlikler ve güvenlik nedenleri bölgesel olarak farklılıklar arz etmektedir. Bu farklılıklar göç verileri ile uyum göstermektedir. Yani olumsuz verilerin yüksek olduğu yerlerden olumlu verilerin yüksek olduğu yere

göçler yaşanmaktadır. Diğer yandan kırdaki nüfusun artışıyla birlikte üretim yapılan toprağın azalması ve tarımdaki makineleşmeyle birlikte kişilerin işsiz kalması, kişileri köyden kente göçü yönlendirmiştir. Çalışma Ağrılında Türkiye genelinden farklı olarak kırdan kente göçler henüz yaşanmadığı çünkü il nüfusun yaklaşık %46'sının köy ve beldelerde yaşadığı belirtilmiştir. Bu durumun Ağrı ilinde kırdan kente ileriki yıllarda göçün artarak devam edeceği anlamına geldiği vurgulanmıştır.

Eren Yalçın ve Öcal Kara (2016), çalışmalarında göçün tanımını, insanların çeşitli nedenlerle yaşadıkları coğrafiaları terk edip başkayerlere yerleşerek yaşamlarını devam ettirmeleri olarak ifade etmektedirler. Kırsal göçü ise, kırsal alanlarda yaşayan insanların yeni yaşam alanlarına taşınması ve bu hareket daha çok kırdan kente doğru yapması olarak tanımlamaktadırlar. Çalışmada Türkiye'de kırdan kente göçün, 1950'li yıllarda sanayi devrimi ile başlamış olduğu ve hala devam ettiği belirtilmiştir. Kırsal alanda yaşayan nüfusun büyük bir bölümü tarımsal faaliyet ile geçimlerini sağlamaktadırlar. Artan nüfus ile tarımdan sağlanan gelirin yetersiz kaldığı, tarım arazilerinin çeşitli nedenlerle parçalanmasıyla tarım işletmelerinin düşük gelirli küçük işletmelere dönüştüğü, tarımsal üretimde yeni gelişmeler ile makine kullanımının artmasıyla iş gücüne olan talebin azalması gibi özellikle ekonomik kökenli nedenlerle köyden kente göçün gerçekleştiği ifade edilmiştir. Yaşanan göçün, tarımsal üretimde çalışacak genç işgücünün azalması, terk edilen arazilerin atıl şekilde kalması, tarımda üretim veriminin düşmesi, kırsal yoksulluğun artması gibi birçok sorunu da beraberinde getirdiği bildirilmiştir. Bu çalışmada, daha önce yapılmış olan çalışmalar ve çeşitli kurumlara ait istatistiklerden yararlanılarak kırdan kente göç, nedenleri ve tarımsal üretime etkileri araştırılmış olup, sorunların çözümüne yönelik öneriler getirilmiştir.

Kan vd. (2016). Bu çalışma Konya ili Hüyük ilçesi İmrenler ve Burunsuz köylerinde kırsal kesimden şehirlere doğru gerçekleşen göçün sebeplerini ve köylerdeki tarımsal yapıya etkilerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bölgedeki göçün nedenlerini ve etkilerini belirlemek için iki köyünün tamamında tam sayım yöntemiyle 42 hane reisiyle yapılan anket sonuçları kullanılmıştır. Araştırma bölgesinde kırsal göç halen devam etmektedir. Anket yapılan köylerde 2000-2015 yılları arası dönemde köylerin nüfusu geçmiş yıllara göre %33 azalmıştır. Hanelerigöçesev keden faktörlerin başındaköylerde yeterli iş imkanının olmaması nedeniyle ortaya çıkan geçim sıkıntısının geldiği ifade edilmiştir.

Dücan (2016), Türkiye’de gerçekleşen iç göçün belirleyicisi olarak eğitim düzeyi, istihdam oranı, üretim artışı ve veterörolayların neale alındığı bu çalışmada, TÜİK alt bölge sınıflandırmasına göre 21 bölge için panel regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Veri seti için en uygun modelin tesadüfi etkiler modeli olduğu bulunmuştur. Beck-Katz panel düzeltilmiş standart hataların kullanıldığı modelin tahmin sonuçlarına göre ortaokul düzeyindeki okullaşma oranındaki artış göçü artırırken, istihdam artışı göçü azaltmaktadır. Terör olaylarındaki artış da yine göçe sebep olan önemli bir değişken olarak bulunmuştur.

Engindeniz ve Aydın Can (2017), bu çalışmada, Türkiye’nin kırsal kesimindeki gençlerin istihdam sorunlarını incelenmiş, genç işsizliğinin yapısı ve nedenleri tartışılmıştır. Çalışmanın sonunda konuyla ilgili öneriler de sunulmaktadır. Çalışmada 2004-2015 dönemi verileri kullanılmıştır.

Sevim ve Özpolat (2017), terör ve kırsal kalkınma ilişkisinin incelendiği bu çalışmada, kırsal kalkınmanın bölgesel kalkınmanın vazgeçilmez bir unsuru olduğu bundan dolayı Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin kalkınmasının önündeki en büyük engellerden birinin kırsal kalkınma hamlelerinin yapılmaması olduğu vurgulanmıştır. Kırsal kalkınmanın önündeki engeller ve günümüzde geline nokta, çözüm yolları ile sunulmuştur. Araştırmanın örneklemini Diyarbakır ilinin Ergani ilçesindeki 9 köy oluşturmaktadır.

Giuliani vd. (2017), çalışmalarında, Fas’ın Midelt eyaletindeki kurak bölgelerde tarımla uğraşan kırsal gençlerin özelliklerini, bakış açılarını ve beklentilerini, özellikle cinsiyete odaklanarak analiz etmişlerdir. Gençlerin, kırsal yaşamları ve kariyerleri için umutlarını dile getirmeden önce, ilk olarak yerine getirilmemiş birincil ihtiyaçları konusuna gündeme taşıdığını, bu ihtiyaçların eğitime erişim, içme suyu, sağlık hizmetleri ve köylerindeki altyapı eksikliği konuları olduğunu bildirmişlerdir. Bölgedeki gençlerin hayalindeki köy, insanların kentsel alanlarda iş aramak yerine daha iyi ve daha sürdürülebilir çiftçilik yaparak kendi aileleriyle daha rahat bir yaşam sürdükleri kırsal bir yer olarak öngörülmektedir. Araştırmacılar gençlerin tarımda kalma arzularını ve istekliliklerini desteklemek için, altyapı ve düzenleyici müdahalelere ve gençleri hedef alan ve ilgisiz kici tarım uygulamalarında özel eğitime ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir.

Anamica (2017), çalışmasında gençlerin kırsal alanlardan kentsel alanlara göçün Hindistan’da kaçınılmaz bir olgu haline geldiğini belirterek kırsal gençlik nüfusunun

yavaş yavaş kökenini terk ettiğini ve kentsel alanlara doğru kaydığını belirtmiştir. Bu çalışmada, kırsal gençliğin göçünün, bugün ve yarın daha az sayıda küçük ölçekli çiftçi anlamına geldiğini bunun küresel bir gıda güvenliği sorunu oluşturduğunu ve bu bağlamda kırsal gençliğin göç davranışının ardındaki mantığı kavramanın çok önemli olduğunu vurgulanmıştır. Bu bakış açısı ile tarımsal geçmiş olan 160 göçmen kırsal genç üzerinde bir çalışmayapmış ve kırsal gençlerin göç davranışlarını ölçen uygun bir ölçüm metodolojisi geliştirilerek incelenmiştir. Sonuçta tamam göç etmiş kırsal gençlerin Göç Davranışı Endeksi (0.75) değerinin kısmen göç etmiş olanlardan (0.66) daha yüksek çıktığı bulunmuştur.

Anavatan (2017), çalışmasında 2015 yılı için Türkiye’de illere göre iç göçün belirleyicilerini tespit etmek amacıyla, mekânsal komşuluk ilişkisinin net göç üzerine etkisi mekânsal hata modeli (SEM) kullanılarak araştırılmıştır. Türkiye’de illerin komşularıyla birbirine yakın düzeyde net göçe sahip olma eğiliminde olduğu yani net göçte pozitif mekânsal otokorelasyon olduğu tespit edilmiştir. Tarımın iç göç üzerindeki etkisini ölçmek için toplam işlenen tarım alanı, eğitim için üniversite ve üzeri eğitime sahip olan bireylerin toplam nüfusa oranı alınmıştır. Bireylerin serveti, toplam konut satışları ve bin kişi başına düşen otomobil sayısı ile modele yansıtılmıştır. Sanayi sektörünün gelişmişliği ve bireylerin tüketim miktarı ise sanayide kullanılan kişi başına elektrik tüketimi değişkeni ile ifade edilmiştir. Turizm tesislerine geliş sayısı ise ildeki turizm düzeyini gösteren değişken olarak kullanılmıştır. Ticaret değişkeni için ihracat miktarı ele alınmış ve ildeki güvenlik düzeyini göstermek için cezaevine giren toplam hükümlü sayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre tarım alanı ve suç oranlarının net göçü negatif olarak etkilediği, ayrıca toplumdaki eğitim düzeyi, servet, sanayi, turizm ve ticaret arttıkça net göçün arttığı belirlenmiştir.

Brauw (2019), Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD) araştırma serisi olarak yayınlanmış bu çalışmada yedi farklı ülkede genç göçünün belirleyicileri araştırılmış ve göçle ilgili hem geniş hem de spesifik hipotezler dolaylı olarak test edilmiştir. Araştırmada, bireysel özelliklerin göçün hane özelliklerinden daha önemli belirleyicileri olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca, kredi kısıtlamaları veya göreceli yoksunluğun, ulusal düzeyde göç ile ilişkili olduğuna dair çok az kanıt bulunmuştur. Çalışmada son olarak gençlere ilişkin göç politikalarının etkileri tartışılmıştır.

Sancar ve Akbaş (2020), bu çalışmada, 2008-2018 döneminde net göç hızı ile işsizlik oranı arasında ilişki olup olmadığı Türkiye'nin 26 adet Düzey 2 bölgesi ve bölgelerin geneli ölçeğinde panel veri yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışmanın bulguları hem Düzey 2 bölgeleri hem de bölgelerin geneli açısından farklılıklar göstermektedir. MGE (Mean Group Estimator-Ortalama Grup Tahmincisi) testi sonuçlarına göre, Marmara Bölgesi'nin TR21, TR41 ve TR42 Düzey 2 bölgelerinde kısa dönemde net göç hızı arttığında işsizlik oranı azalmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi'nin TRA1 ve TRA2 Düzey 2 bölgelerinde göç arttıkça işsizlik oranı da artış göstermektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin TRC2 Düzey 2 bölgesine yapılan göçler bu bölgede işsizliği de arttırmaktadır. Akdeniz Bölgesi'nin TR61 ve TR62 Düzey 2 bölgelerine doğru göç oranında artış meydana geldiğinde işsizlik oranı da artmaktadır. Ege, İç Anadolu ve Karadeniz Bölgesi'nin Düzey 2 bölgelerinin tamamında kısa dönemde göç ve işsizlik değişkenleri arasında ilişki gözlemlenmemiştir. Marmara, Akdeniz, Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin geneli için elde edilen sonuçlar kısa dönemde göçle birlikte işsizlik oranında artış yaşandığı gözlemlenmiştir. FMOLS (Fully Modified Ordinary Least Squares-Tam Düzeltilmiş En Küçük Kareler) testi sonuçlarına göre, Marmara ve Ege Bölgelerine yapılan göçler uzun dönemde işsizliği azaltmaktadır. Akdeniz Bölgesi'nde uzun dönemde net göç hızı arttıkça işsizlik de artış göstermektedir.

Öndeş ve Kızılgöl (2020), bu çalışma Türkiye'deki göç hareketlerinde itici ve çekici etmenlerin etkisini incelemektedir. Türkiye'nin İBBS Düzey 1'de yer alan 12 alt bölgesinde 2008- 2017 dönemleri için çeşitli değişkenlerin iç göç üzerindeki etkileri, bölgeler arası mekânsal ilişkiyi göz önünde bulunduran mekânsal panel veri modelleriyle ele alınmıştır. Bölgeler göç alan ve göç veren olarak ikiye ayrılmış ve modellerde yer alan değişkenlerin etkisi ayrı ayrı incelenmiştir. Çalışmanın bulguları, Türkiye'de göç alan ve göç veren bölgelerdeki mekânsal ilişkinin olduğunu, bir başka ifadeyle komşu bölgenin göç yapısının, ilgili bölgenin göç hareketinde de anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Göç alan bölgelerde, bölgenin kişi başına düşen gelirinin Türkiye ortalamasından fazla olması, istihdamın artması, işlenen tarım alanlarının çeşitliliği ile göç arasında pozitif yönlü bir ilişki elde edilmiştir. Göç veren bölgelerde ise, işsizlik, ithalat ve kişi başına düşen gelir anlamlı itici faktörlerin başında gelmektedir. Özellikle sağlık ve eğitim alanında yaşanan geri kalmışlık göç veren bölgelerinin önemli sorunu

olmuştur. Ayrıca, elverişli tarım alanlarının yetersizliği ve bu alanda gelir elde edilememesi bu bölgelerde yaşayan nüfusun göç etmesinde önemli bir etken olmuştur.

Çoban (2020), yaptığı araştırmada elde edilen ana bulgular ve sonuçlara göre genç çiftçilerinin yaş, cinsiyet ve eğitim durumlarına bağlı olarak sosyo-kültürel değişim farklı algılamalara sahip olsalar da çiftçilik bağlamında ortak anlamlandırmalarının mevcut olduğunu belirlemiştir. Toplumsal bağlamda çiftçiliğe dair genel yargılardan genç çiftçilerin de etkilendiği, bu etkilenme durumunda bulundukları kırsal çevrede sosyal yalnızlık yaşasalar da gelenekselden farklı olarak yeni kültürel değerlere yönelmeye ve çözümler üretmeye çalıştıkları tespit edilmiştir. Yüzyıllardır kırdan kente doğru yönelen göçün hala devam ediyor olsa da kentsel yaşamı sürdüremeyen ve bazı ekolojik farkındalıklara sahip birey ve toplulukların kıra doğru yöneldiklerinin bir gerçeklik olduğunu ifade etmiştir.

Çevik (2020), bu çalışmanın amacı Tokat ili kırsal bölgelerinde yaşayan gençlerin göç etme eğilimleri ve göçün tarımsal yapı üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Bu amaç doğrultusunda gençleri kırsalda göç etme ve göç etmeye yönelten nedenler, işsizliğin nedenleri, sosyal ve ekonomik yapı, ailelerin geçim ve eğitim sorunları ve uygulanan teşvik ve hibe programlarının etkileri ele alınmıştır. Çalışmada Tokat merkez ilçesinden nüfus yoğunluğu ve tarımsal üretim durumlarına göre belirlenen 23 köyden 164 genç birey ile anket yapılmıştır. Elde edilen veriler ki-kare analizleri ile değerlendirilmiş ve sonuçlar çizelgeler halinde sunulmuştur. Çalışmada kırsal gençlerin, %46.3'üköyden göç etmek istediklerini, %43.3'ü istemediklerini, %10.4'ü ise göç etme hakkında kararsız kaldıklarını ve %76.2'sinin tarımsal gelirden memnun olmadığı belirlenmiştir. Çalışma sonucunda göç etmek isteyen gençlerin tamamı, göç edilecek yerde iş konusunda bazı kaygı ve şüpheler taşımakla birlikte yine de bir iş bulabileceklerine inandıklarını belirtmişlerdir. Gençlerin göç hakkındaki kanaatlerinin oluşmasında; yaş, eğitim durumu, göç edilecek yerde akrabaların varlığı, kırsaldan göç sonrası katkı ve destek bulacakları beklentisi, hanedeki birey sayısı, medeni durum ve gelir seviyesi gibi hususların etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Küçüköğül ve Türkoğlu (2021), bu çalışmada kırsal alanlarda yaşam kalitesinin ölçülmesi amacıyla yaşam kalitesini etkileyen parametreler üzerinden bir değerlendirme yaklaşımı ortaya konulmaktadır. Geliştirilen yöntem çerçevesinde yaşam kalitesini ölçmek

amacıyla Bursa’da seçilen üç köyün profilleri çıkarılmış, seçilen parametreler, sonuçlar karşılaştırmalı olarak incelenmiş kırsal alanlarda yaşam kalitesinin yükseltilmesi amacıyla öneriler geliştirilmiştir.

Sav (2021), bu çalışmada büyükbaş, küçükbaş hayvan ve örtü altı üreticilerinin tarımda kalma eğilimleri Antalya ili örneğinde incelenmiştir. Anket uygulanan üreticilerin belirlenmesinde Tabakalı Örneklem Yöntemi tercih edilmiş olup yapılan hesaplamalar sonucunda büyükbaş hayvancılık alanında 68 yetiştirici ile küçükbaş hayvancılık alanında 117 adet küçükbaş yetiştirici ve örtü altı üretim faaliyetinde ise 100 üretici ile yüz yüze görüşülmüştür. Çalışmada üreticilerin memnuniyet düzeyini belirlemek için Memnuniyet Analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda üreticilerin tarımsal faaliyetlerinden en düşük memnuniyet düzeyi Ekonomik Faktörler ile Tarımsal Politika ve Örgütlenme Faktörleri olarak ortaya çıkmıştır. Gerçekleştirilen analizler çerçevesinde incelenen üç sektör arasında en yüksek memnuniyetin 29,3 değeri örtü altı üretim faaliyetinde olduğu görülürken en düşük memnuniyet ise 26,53 değeri ile küçükbaş hayvancılık sektöründe ortaya çıkmıştır. Faktörler açısından en yüksek memnuniyet düzeylerinin ise Coğrafi, Çevresel ve Kırsal Altyapı Faktörlerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu doğrultuda üreticilerin tarımda kalma eğiliminin artırılması için ekonomik açıdan memnuniyet seviyelerinin yükseltilmesinin önemli olduğu, diğer yandan uygulanan tarımsal desteklerin üretici ihtiyaçlarına göre yapılandırılması, üretici örgütlenmesinin güçlendirilmesi üreticilerin tarımda kalma eğilimini pozitif yönde etkileyeceği vurgulanmıştır.

3. MATERYAL veYÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmanınanamateryalinianketçalışması sonuculde edilenbilgileroluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 3 ayrı anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın konusu kırsal gençleringöçileilgilidüşüncelerininbelirlemekvekırsaldakalmaeğilimlerininbelirlemek olduğu için, öncelikle kırsal gençlerinin yaşadığı kırsal yerleşim birimlerine (kırsal mahalle, köy, belde) ilişkin bilgiler elde edilmiştir. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde kırsal yerleşim birimi köy, kırsal mahalle ve belde ayrımı yapılmaksızın direkt köy olarak ifade edilmiştir. Bu kapsamda toplam 48 köye ait bilgiler anket yöntemi ile elde edilmiştir. Söz konusuköylerde bulunan gençlerinin yaşadıkları hanelere ilişkin bilgilerin elde etme amacı ile anket çalışması yapılmış ve bu kapsamda toplam 308 anket yapılmıştır. Ayrıca bu hanelerde yaşayan kırsal gençlerin göç ile ilgili düşüncelerini belirleyebilmek için 308 adet kırsal genç anketinin sonuçları değerlendirilmiştir.

Araştırmada kurumlar tarafından yapılan ikincil veriler de kullanılmıştır. Çalışmanın ikincil verileri; ulusal (TÜİK) ve bölgesel (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü) kamu kurumlarından elde edilmiştir. Konu hakkında daha önce yapılmış ulusal ve uluslararası çalışmalardan yararlanılmıştır.

3.2. Yöntem

3.2.1. Örnek hacminin belirlenmesinde uygulanan yöntem

Araştırmanın yürütüldüğü Orta Güney Bölgesi'nde toplam 7 il (Konya, Kayseri, Niğde, Afyonkarahisar, Karaman, Aksaray ve Nevşehir) yer almaktadır. Bu illeri temsil edecek şekilde 3 il gayeli olarak belirlenmiştir. Bu amaçla bölgede yer alan illerin 2009-2019 yılları arasındaki net göç hızları incelenmiş ve en fazla göç veren (Niğde), en fazla göç alan (Kayseri) ve net göç hızı nötr olan (Konya) 3 il belirlenmiştir. Söz konusu illerde toplam 48 köyde anket yapılmıştır. Bu yerleşim birimlerinde toplam 308 adet kırsal hane ve kırsal genç anketi yapılmıştır. Anket sayılarının belirlenmesinde Tübitak tarafından desteklenen ve Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi bünyesinde yürütülen “Kırsal Göçlerin Tarım Sektörüne Etkileri ve Genç Nüfusun Tarımda Kalma Eğilimlerinin Belirlenmesi; Politik Yaklaşımlar, Proje No:119k-769” isimli projenin örnekleme baz alınmıştır. Bu nedenle anket yapılan kırsal yerleşim birimleri, kırsal hane sayıları ve kırsal genç

sayıları Çizelge 3.1’de verilmiştir. Anketlerin illere dağıtılmasında 15-29 arasındaki kırsal genç nüfusun oranları dikkate alınmıştır (Çiçek ve Erkan, 1996).

Çizelge 3. 1. Araştırma sahasında anket yapılan kırsal yerleşim birimi, hane ve kırsal genç sayıları

Bölge	Orta Güney Bölgesi			
İller	Konya	Kayseri	Niğde	Genel
Anket yapılan kırsal yerleşim birimi sayısı	29	10	9	48
15-29 yaş arası kırsal nüfus	105 018	35 016	33 656	173 690
Örnek hacmi	186	62	60	308

3.2.2. Anket aşamasında uygulanan yöntemler

Çalışmada anket yapılacak ilçe ve köy seçimleri göç hızları, tarımsal yapılar ve coğrafi bölge kriteri dikkate alınarak İl Tarım ve Orman Müdürlükleri teknik elemanları aracılığı ile belirlenmiştir. İşletmelerin ve gençlerin seçimi saha gezilerinde netleştirilmiştir. Belirlenen köylerde anket çalışması yapılan hedef kitle 15-29 yaş arası gençlerdir. Bunun yanı sıra özellikle yaşları henüz küçük olan ve işletme hakkında bilgi sahibi olmayan gençlerin tarımsal işletme sahibi ebeveynleri ile işletmelerinin ekonomik ve tarımsal yapısı (arazi büyüklüğü, hayvan sayısı, işletmenin yıllık geliri gibi) ve göç düşüncelerine yönelik bilgileri edinmek amacıyla görüşülmüştür. Köy bilgi anketi, köyde ikamet eden hane reisi anketi ve genç anketi bölümlerinden oluşan anket formu tek anket formu şeklinde kullanılmıştır. Gençlere yöneltilen anket sorularında; tarımda kalma isteğinin olup olmadığı, göç etme eğiliminin olup olmadığı, eğitim düzeyi, arazi sahipliği, hayvan sahipliği, sosyal güvence durumu, gencin yıllık geliri, kırsal ve tarım algısı, tarımın finansal yeterliliği ve refah etkisi, aile içinde alınan kararlara gencin etkisi ve göç etmek isteyen gençlere ait davranış soruları (yerleşme planı, çalışma planı, gidilen yerde kalınacak yer, iletişim sağlanan kişi, tarımsal faaliyetlere yönelik yargı ve düşünceleri, ekonomik ve sosyal anlamda yaşamdan beklentileri, hayalleri, gelecek hedeflemeleri gibi) sorular bulunmaktadır.

3.2.3. Verilerin analizinde kullanılan yöntemler

Çalışmada gençlerin tarımla ilişkisini tespit edebilmek için anket formunda yer alan, tarımsal faaliyetlere bakış açısı, düşünce ve yargılarına yönelik açık uçlu ve çoktan seçmeli yargı sorularına alınmış cevaplar değerlendirilmiştir. Çalışmada anket yoluyla elde edilen veriler belirli bir kodlama yönteminde IBM SPSS Statistic 22 paket programında

bilgisayara yüklenerek işlenip, çapraz tablolar ve grafikler oluşturularak yorumlamaları yapılmıştır.

Oransal olarak verilen araştırma sonuçlarından bazılarının istatistiksel olarak anlamlılık düzeyini ortaya koymak amacıyla belirlenen demografik faktörlerle, kırsal gençlerin göç etme eğilimleri arasında “ki-kare testi” uygulanmıştır. Hane reisiyle yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerden bazı faktörler seçilerek hane reisinin tarımda kalma eğilimleri ve gençlerin tarımda kalma eğilimleri arasında çapraz tablolar oluşturulmuştur.

Ki-kare testi, gözlenen frekanslar ile beklenen frekanslar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı temeline dayanır. Ki-kare testinde, niteliksel olarak belirtilen veriler kullanılır. Ayrıca, ölçümle belirtilen sürekli değişkenler de belli bir dereceden az veya çok olarak nitelendirilerek ki-kare testi uygulanabilir.

Ki-kare testi genellikle; iki veya daha çok grup arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla kullanıldığı gibi iki örneklemi aynı kategorilere açısından homojen olup olmadıklarının test edilmesi, gözlenen bir değişkenin beklenen bir dağılıma uygunluğu veya gözlenen iki değişkenin aynı dağılıma sahip olup olmadığının araştırılmasında kullanılması yanında varyansla ilgili aralık tahmini ve kontenjan katsayısının hesabında da kullanıldığı ifade edilmektedir (Hogg, ve ark.,1987).

Ki-kare istatistiğini hesaplamak için öncelikle iki nominal değişkenin beklenen değeri hesaplanmalıdır. Aşağıdaki eşitlik kullanılarak iki nominal değişkenin beklenen değeri hesaplanabilmektedir.

$$E_{i,j} = \frac{\sum_{j=1}^k O_{i,j} \sum_{i=1}^r O_{i,j}}{\sum_{i=1}^r O_{i,j}} \quad (3.1)$$

$E_{i,j}$ = Beklenen değer

$\sum_{j=1}^k O_{i,j}$ = $O_{i.}$, i = i.ci sütun toplamı

$\sum_{i=1}^r O_{i,j}$ = $O_{.j}$, j = k.ci satır toplamı

N = Toplam sayı

Gözlenen ve beklenen frekansların farklılıklarına dayalı olarak hesaplanan X^2 değerleri toplanarak test istatistiğini oluşturacak χ^2 bulunur. O = gözlenen frekans, E = beklenen frekans olduğu göre ki-kare bağımsızlık testi (X^2) eşitliği aşağıdaki şekilde yazılabilir.

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^c \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}} \quad (3.2)$$

Burada;

$X^2_h = X^2$ bağımsızlık testi

O_{ij} = Değişkenlerin gözlem değeri

E_{ij} = Değişkenlerin beklenen değeri

Serbestlik derecesi; $DF = (r-1)(c-1)$ şeklinde hesaplanır.

Burada r ; satır sayısı ve c ; sütun sayısını göstermektedir.

Kırsal gençlerin göç davranışlarını belirleyebilmek için ilk kez Anamica (2010) tarafından yapılan ve Anamica ve Sujeetta (2017) tarafından geliştirilen göç davranış indeksi çalışmalarından esinlenilmiştir. Bu şekilde Göç Davranış İndeksi (GDI) hesaplamaları yapılmış ve hesaplanan indeks değerlerine göre gençlerin göç karar verme dinamikleri ortaya çıkarılmıştır. Bulgular aynı zamanda kırsal gencin yaşamdan beklentilerini de açığa çıkarmak anlamında somut deliller sunmaktadır.

Çalışmada göç davranışını belirlemek için 12 adet majör gösterge ve bunların alt göstergeleri belirlenmiştir. Bu göstergelerin belirlenmesinde Türkiye'nin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı dikkate alınmıştır. Özellikle kırsal alanda yaşayan gençlerin olması muhtemel gelecek beklentileri, endişe ve kaygıları göz önünde bulundurularak göstergeler nihai şeklini almıştır. Majör göstergelerden dokuz tanesi “göç şekli, çalışma planı, mesafe, göç kararı alma süreci, kalınacak yer, iş mevcudu, iletişim sağlanan kişi, aile yaklaşımı ve geri dönüş niyeti” gibi direkt göstergelerdir. Üç tanesi ise, “en önemli kazanım, en önemli endişe ve hayaller” gibi algı göstergeleridir. Direkt göstergeler altında oluşturulan alt göstergeler kesin cevapları olan tek seçenekli göstergelerdir. Bu göstergeler ağırlıklarına göre sıralanarak puanlanmıştır (1,2,3,...n). Algı göstergelerinin altında oluşturulan alt göstergeler ise, katılımcılardan verilen puanların sırasıyla 3,2 ve 1 olduğu üç noktalı bir süreklilik ölçeğine yani “katılıyorum, kararsızım ve katılmıyorum” temelinde cevaplarını vermeleri istenen göstergelerdir.

GDI Eşitlik 3.3'deki gibi açıklanabilir.

$$GDI = (I_{1x} + I_{2x} + I_{3x} + \dots + I_{12x}) / (I_{1y} + I_{2y} + I_{3y} + \dots + I_{12y}) \quad (3.3)$$

Burada,

GDI – Göç davranış indeksi

I_{1x} – 1. gösterge için elde edilen toplam puan

I_{12x} – 12. gösterge için elde edilen toplam puan

I_{1y} – 1. gösterge için olası en yüksek toplam puan

I_{12y} – 12. gösterge için olası en yüksek toplam puan

Göç etmek isteyen kırsal gençlere yöneltilen 12 adet majör gösterge altında belirlenen alt göstergelere cevap vermesi istenir. Her alt gösterge kendi içinde puanlanır. GDI her bir alt gösterge için elde edilen toplam puanının yine her bir alt gösterge için elde edilen olası en yüksek toplam puana bölünmesi ile elde edilir. Her gösterge için ortalama puanlar hesaplanmıştır. Böylece GDI, bileşik on iki majör bileşenin ortalaması olarak elde edilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma bölgesi kırsalında yaşayan gençlerin farklı bir yere göç etme düşüncelerinin olup olmadığına ve tarımda kalma eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla, öncelikle yaşadıkları kırsal yerleşim birimlerinin genel özellikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda köylere ait genel bilgilerin sonucuları ve saha çalışmalarıyla elde edilen bilgiler çizelgeler şeklinde verilerek yüzde ve frekanslar ile yorumlanmıştır. Bunun yanı sıra kırsal gençlerin yaşadıkları hanelere ilişkin bilgilerin anket çalışmaları sonucu ayrıntılı olarak elde edilmiştir. Bu sayede kırsal gençlerin yaşadıkları hanelerin genel özellikleri, sosyo-ekonomik durumu, tarımsal varlıkları ve ebeveynlerinin tarıma ve göç bakış açıları ile ilgili bilgiler belirlenmeye çalışılmıştır. Son olarak ise söz konusu hanelerde yaşayan kırsal gençler ile yapılan anket çalışması sonucu elde edilen bilgiler neticesinde kırsal gençlerin kırsal alandan beklentileri, tarımda kalma eğilimleri, göç etme niyetleri, göç etme ya da etmeme nedenleri, göç davranışlarının ne olduğu ve nasıl şekillendiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4.1. Köylere Ait Genel Bilgiler

Kırsal gençlerin yaşadığı köylere ait bilgiler, köylerde yaşayan ve bulunduğu yeri iyi tanıyan, sorulan sorulara yeterli cevap verebilecek kişilerden (muhtar, aza vb.) yüz yüze görüşmeler sonucu elde edilen anket verilerinden oluşmaktadır. Saha çalışmaları, Orta Güney Bölgesi kapsamında bulunan Konya ilinde 29, Kayseri ilinde 10 ve Niğde ilinde 9 olmak üzere toplam 48 köyde gerçekleştirilmiştir. Kırsal göçleri etkileyen en önemli faktörlerin başında köylerin altyapı imkânları, sahip olduğu ekonomik ve sosyal imkânlar gelmektedir. Aşağıda çalışma sahası kapsamına giren köylerin alt yapısı ve coğrafi durumları, köylerin tarımsal yapıları ve köylerdeki göç durumlarına yönelik genel bilgiler verilmiştir.

4.1.1. Köylerin alt yapısı ve coğrafi durumları

Araştırma sahasında yapılan anket çalışmalarına göre bölgedeki köylerin il merkezlerine olan uzaklıkları ortalama 84.79 kilometredir. İller bazında köylerin il merkezine olan uzaklıklarına bakıldığında Konya'da 101.86 km, Kayseri'de 63.70 km ve Niğde'de 53.22 kilometredir. Köylerin ilçe merkezine olan uzaklıklarının ise ortalama 21.49 km olduğu tespit edilmiştir. Orta Güney Bölgesi'nin geniş yüzölçümü nedeniyle sahip olmasından dolayı

genel olarak köylerin il ve ilçe merkezine olan uzaklıkları fazladır. Ayrıca köylerin altyapı, okul, sağlık ocağı ve ulaşım imkânları Çizelge 4.1’de verilmiştir.

Araştırma bölgesinde toplam da 48 köyde yapılan anket çalışması verilerine göre, araştırma kapsamındaki köylerin tamamının ana yola bağlantısının olduğu,%85.42’sinin ilçeye günlük minibüs seferlerinin olduğu ancak Konya’da %17.24 ve Kayseri’de ise %20.00 oranında ilçeye günlük minibüs seferlerinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Bölgedeki köylerin %97.92’sinin içme suyu şebekesinin olduğu görülmüştür. Ayrıca köylerin %22.92’sinde kanalizasyon sistemi bulunmamaktadır.

Çizelge 4. 1. Köylere ait genel bilgiler (%)

		Konya	Kayseri	Niğde	Genel
İle olan uzaklık	Km	101.86	63.70	53.22	84.79
İlçeye olan uzaklık	Km	25.52	14.50	16.33	21.49
Köyün anayola bağlantısı	Yok	0.00	0.00	0.00	0.00
	Var	100.00	100.00	100.00	100.00
İlçeye günlük yolcu taşıyan minibüs	Yok	17.24	20.00	0.00	14.58
	Var	82.76	80.00	100.00	85.42
İçme suyu şebekesi	Yok	3.45	0.00	0.00	2.08
	Var	96.55	100.00	100.00	97.92
Kanalizasyon sistemi	Yok	27.59	30.00	0.00	22.92
	Var	72.41	70.00	100.00	77.08
İlkokul	Yok	20.69	20.00	11.11	18.75
	Var	79.31	80.00	88.89	81.25
Ortaokul	Yok	44.83	50.00	33.33	43.75
	Var	55.17	50.00	66.67	56.25
Lise	Yok	89.66	100.00	88.89	91.67
	Var	10.34	0.00	11.11	8.33
Sağlık ocağı	Yok	68.97	30.00	33.33	54.17
	Var	31.03	70.00	66.67	45.83

Bölgedeki köylerin %18.75’inde ilkokul, %43.75’inde ortaokul ve %91.67’sinde lise olmadığı görülmektedir. Buna karşın Konya’da bulunan köylerin %79.31’inde, Kayseri’de bulunan köylerin %80.00’inde ve Niğde’de bulunan köylerin ise %88.89’unda ilkokul bulunduğu tespit edilmiştir. Bölgede en fazla ortaokul %50.00 ile Kayseri’de bulunmaktadır. Burada özellikle nüfusun az veya dağınık olması, öğrenci sayısındaki yetersizlik, yerleşim yerinin coğrafi özellikleri, göçler ve mevsimlik işçi hareketliliği bağlamında pek çok köy yerleşim yerinde köy okullarının kapatıldığı ve mevcut öğrencilerin gününbirlik taşınalı sistemi ile il/ilçe merkezlerindeki okullara taşındığını belirtmek önemlidir. Öğrencisi taşınacak yerleşim yerinin taşıma merkezine uzaklığının en az 2 kilometre en fazla 50 kilometre olması gerekmektedir (Resmî

Gazete,2014). Ayrıca köylerin %54.2'sinde sağlık ocağı bulunmamakta olup Kayseri'de bulunan kırsal mahallelerin % 70.00'inde ise sağlık ocağının bulunduğu görülmüştür. (Çizelge 4.1).

Köylerde gününbirlik ulaşım sağlanan iş genellikle inşaat işçiliği, tekstil işçiliği ve gündelik işçi çalıştıran yerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür işlerin gençleri kırsalda tutabilecek özellikte olmadıklarını belirtmek gerekir.

Köyde hayatı zorlaştıran genel bir problemlerin olup olmadığı sorulduğunda ise köylerin %47.93'ünde problem olduğu, bu problemlerin en önemlisinin kuraklık olduğu belirtilmiştir. Bu problem köyde yaşayanları zorunlu göçe zorlayacak bir problem değildir. Ancak tarımsal üretimi zorlaştıran ve gelir düşüklüğüne neden olabilecek bir problemdir. Bu da dolaylı olarak göçe neden olabilmektedir. Ayrıca ülkenin bazı bölgelerinde olduğu gibi güvenlik, sel ve su baskını, toprak kayması ve ileri derecede ulaşım yetersizliği ve altyapı problemlerinin olmadığı belirlenmiştir.

4.1.2. Köylerin genel tarımsal yapısı

Araştırma bölgesindeki köylerin genel arazi yapısına bakıldığında %79.20'si ova, %18.75'inin yamaç ve %2.1'inin dağlık arazi yapısına sahiptir. Arazi yapısı açısından araştırma sahasında bulunan illeri sıraladığımızda Konya'nın %82,76'sının, Kayseri'nin %80,00'inin, Niğde'nin %66,67'sinin arazilerinin düşük eğimli olduğu tespit edilmiştir.

Bölgede sulanabilir arazi miktarı açısından en zengin il %69.56 ile Konya'dır. Konya Kapalı Havzası'nda toplam su potansiyelinin 8.624 hm³ /yıl olmasının bunda önemli bir payı olduğu söylenebilir (Anonim,2021c). Kayseri'de sulanabilir arazi miktarının %29.00'ini sulanabildiği, Niğde'de ise bu oranın %52.22 olduğu belirlenmiştir. Bölgede toplam arazi varlığı içinde sulanabilir arazilerinin payının ise %57.86 olduğu görülmüştür. Sulanabilir arazilerin yüksek oranda bulunmasının tarımsal faaliyetleri olumlu yönde etkileyebileceği bunun sonucunda ise kırsal yaşam açısından bir avantaj sağlanacağı söylenebilir. Ancak kırsal göçler ve özellikle gençlerin tarım sektöründe kalması bakımından bu faktörün tek başına yeterli olmadığını belirtmek gerekir.

Bölgedeki hanelerin sahip olduğu ortalama arazi miktarı 121.58 dekar olarak belirlenmiş olup, Kayseri iline bağlı köylerdeki hanelerin sahip olduğu arazi miktarının ortalamasının altında olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmada köylerdeki ortalama hane sayısı 412.43 olarak belirlenmiştir. Bölgede yer alan köylerdeki hane sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Bunda iki faktörün etkisi söz konusudur. Birincisi 6360 sayılı büyükşehir yasası ile fazla nüfusa sahip birçok beldenin köye (kırsal mahalle) dönüştürülmüş olmasıdır. İkincisi ise bölgenin tarımsal potansiyeli gereği ülkenin diğer bölgelerine göre köylerde fazla sayıda hanenin bulunmasıdır. Ancak köylerdeki hanelerin %70.0'i yıl boyu kullanılmaktadır. Yılın belirli dönemlerinde kullanılan hanelerin oranı %19.9'dur. Köylerde bulunan hanelerin %10.1'i ise kullanılmamakta ve boş olarak durmaktadır. Bu veriler Türkiye'deki köylerin bilinen tipik özelliklerinden birini ortaya koymaktadır. Köylerde yer alan hanelerin yaklaşık %30.0'u sürekli kullanılmamaktadır. Bu durum köylerdeki göçün boyutlarını göstermesi bakımından önemlidir. Ayrıca köylerde yer alan hanelerin %7.3'ünün tarımsal arazisi bulunmamaktadır. Bunun yanında köylerdeki hanelerin %6.8'i tarımsal faaliyet yapmamaktadır. Bu veriler bazı hanelerin arazileri olmamasına ve tarımsal faaliyet yapmamasına rağmen köyde yaşamaya devam ettiklerini göstermektedir. Bunların bazıları tarımdışı işleri yapmakta (özellikle beldelerde), bazıları köy ve civarındaki işletmelerde tarımsal işlerde çalışmakta ve bazıları ise tarım dışı gelirleri olduğu için çalışmamaktadır.

Çizelge 4. 2. Araştırma bölgesindeki köylerdeki ortalama hane sayıları (adet) ve tarımsal arazileri değerlendirme durumu

Köylerdeki hane sayıları ve tarımsal arazileri değerlendirme durumu	Genel
Köydeki toplam hane sayısı	412.43
Yıl boyu kullanılan (içinde oturlan) hane sayısı	288.87
Yıl boyu boş olan, kullanılmayan hane sayısı	41.54
Yılın belli dönemlerinde kullanılan hane sayısı	82.02
Köyde hiç arazisi olmayan hane sayısı	30.10
Köyde oturup da tarımla uğraşmayan hane sayısı	28.21
Köyden göç etmiş ve arazilerinin çoğunu ortağa ya da kiraya veren hane sayısı	59.98
Köyden göç etmiş ama yıl içinde köye gelerek tarımsal faaliyette bulunan hane sayısı	23.50
Köyden göç etmiş ve arazilerini bedelsiz olarak akrabalarına terk eden hane sayısı	2.29
Köyden göç edip köydeki arazilerini boş ve bakımsız halde bırakan hane sayısı	10.54
Köydeki arazisi ve diğer varlıklarını satıp göç eden hane sayısı	53.23
Köyünüze tarımla uğraşmak için dışardan gelip yerleşen hane sayısı	6.35

Köyden göç etmiş ve arazilerinin çoğunu ortağaya da kiraya veren hanelerin oranı %14.4, köyden göç etmiş ama yılı içinde köye gelerek tarımsal faaliyette bulunan hanelerin oranı ise %5.6 olarak belirlenmiştir. Bunun yanında köyden göç edip köydeki arazilerini boş ve bakımsız halde bırakan hanelerin oranı %2.5 ve arazilerinin bedelsiz olarak akrabalarına terk eden hanelerin oranı ise %0.5'dir. Diğer yandan köyde daha önce yaşamış, arazi si ve köyde evi olan hanelerin %12.6'sı arazi ve diğer varlıklarını satarak göç etmişlerdir. Buna karşın tarımla uğraşmak için köye yerleşen hanelerin oranı sadece %1.5'dir. Bu verilere bakıldığında köylerdeki göç hareketliliğinin yapısı ve tarımla uğraşma durumu daha belirgin olarak görülmektedir. Bu köylerde halihazırda yaşayan gençler in geleceğ e ilişkin olarak göç etmeyi düşünmesi veya köyde kalarak tarımla uğraşmayı seçmesi, yer aldığı hanelerin varlıkları ve ekonomik durumu, köydeki göç geleneğ i, köyün genel tarımsal özellikleri gibi birçok faktöre bağlı olduğ u söylenebilir.

Bölgede yer alan köylerin hayvancılık için yeterli meraya sahip olup olmadıkları sorulduğ unda %45.80'inin yeterli meraya sahip olduğ u belirtilmiştir. Bunun sonucu olarak bölgedeki köylerde hayvancılık la uğraş an hane sayısının fazla olması beklenen bir durum olmasına karşın, yapılan araştırmada söz konusu köylerde büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapan hane oranının çok düşük olduğ u belirlenmiştir. Nitekim yapılan araştırmada söz konusu köylerdeki hanelerin sadece %5.2'sinin (15.12 hane) büyükbaş hayvancılık yaptığ ı saptanmıştır. Bu hanelerin sahip olduğ u ortalama sığır-manda sayısının ise yaklaşık 23 baş olduğ u görülmektedir (Çizelge 4.3). İncelenen köylerde küçükbaş hayvancılık yapan hane oranının daha düşük olduğ u (%2.3, ortalama 6.64 hane) belirlenmiştir. Söz konusu hanelerin sahip olduğ u ortalama küçükbaş hayvan sayısı yaklaşık 171 baş olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamındaki illerden Kayseri'ye ait oranların diğer illere göre biraz daha fazla olduğ u belirlenmiştir. Köylerde arıcılık yapan hanelerin oranının ise çok düşük olduğ u görülmektedir (Çizelge 4.3).

Çizelge 4. 3. Köylerdeki hayvancılık durumu

		Hayvancılık yapan Ortalama Hane Sayısı	Hayvancılık yapan hane oranı (%)	Hayvancılık yapan işletmelerde ortalama hayvan sayısı
Konya	Sığır-Manda	20.51	6.72	14.10
	Koyun-Keçi	7.81	2.56	181.72
	Arı Kovanı	0.11	0.03	41.55
Kayseri	Sığır-Manda	22.28	18.56	20.60
	Koyun-Keçi	12.36	10.30	137.60
	Arı Kovanı	1.37	1.14	37.50
Niğde	Sığır-Manda	6.33	1.49	52.11
	Koyun-Keçi	3.80	0.89	175.56
	Arı Kovanı	1.37	0.33	32.78
Genel	Sığır-Manda	15.12	5.24	22.58
	Koyun-Keçi	6.64	2.30	171.38
	Arı Kovanı	0.71	0.24	39.60

4.1.3. Köylerin göç durumu

Türkiye’de kırsaldan kentlere ve doğudan batıya doğru doğal bir göç söz konusudur. Araştırma bölgesindeki köylerde de nüfusun her geçen gün azaldığı, bazı hanelerin tamamen göç ettiği bilinen bir gerçektir. Bununla birlikte kırsalda yaşayan hanelerde yer alan bazı kişiler başta iş bulmak ve eğitim amacı ile köylerini terk etmektedirler. Bu durumun bir sonucu olarak köylerdeki nüfus azalmaktadır. Bölgedeki köylerin son 10-15 yıl içindeki göç durumlarına bakıldığında %79.2’sinin göç veren köy durumunda olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.4). Bununla birlikte Niğde’de bulunan kırsal yerleşim birimlerinin tamamının göç veren konumda olduğu görülmektedir. Konya ilindeki köylerin %75.9’unun, Kayseri’de bulunan köylerin ise %70.0’inin göç veren köy olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4. 4. Köylerin göç alıp verme durumları (%)

	Konya	Kayseri	Niğde	Genel
Göç veren	75.9	70.0	100.0	79.2
Değişmedi	17.2	30.0	0.0	16.6
Göç alan	6.9	0.0	0.0	4.2

Göç edenlerin genellikle yoğun olarak göç ettikleri yerler Çizelge 4.5’te verilmiştir. Göç edilenler yerler arasında en fazla tercih edilen yerin %70.8 ile bağlı olunan il ve ilçe merkezi olduğu görülmüştür. Daha sonra en fazla göç edilen yerin ise %18.8 ile il başına bir il merkezi olduğu görülmüştür. Konya’da bulunanların %75.9’u il merkezine göç

ederken, Kayseri’de bulunanların ancak %40.0’nın il merkezine göç ettikleri belirlenmiştir. Bunun sebebinin Konya ilinde var olan sanayi, turizm ve hizmet sektörü alanlarında geniş iş imkanlarının bulunması olarak söylenebilir.

Çizelge 4. 5. Köyden göç edenlerin gittikleri yerler (%)

	Konya	Kayseri	Niğde	Genel
Bağlı olunan il-ilçe merkezi	75.9	40.0	66.7	70.8
Başka bir il merkezi	24.1	20.0	22.2	18.8
Yurtdışı	0.0	40.0	11.1	10.4

Araştırmakapsamındakikırsalalanlarda,şehirdegeçinememe,köyeduyulanözlem,genç çiftçiveyakırsalkalkınmayatırımlarıprojelerinedeniyledüşüksayılardadaolsaköylere geri dönüşün yaşandığı belirlenmiştir. Bölgedeki köylerden daha önce göç edip geri dönenlerin geri dönme sebepleri incelendiğinde, %46.2’sinin “geçinememe” sebebi ile geri döndüğü ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra “köye duyulan özlem” nedeniyle köye geri dönenlerin oranı %41.2’dir. Kırsal kalkınma projelerinden yararlanmak için köye dönenlerin oranı ise %9.4 olarak belirlenmiştir. Bölgedeki kırsal yerleşim birimlerinde, TarımveOrmanBakanlığıileilgilidiğerkurumlarınuyguladıklarıprojelerdenyararlanan haneoranı%2.59(köydesürekliikametmetmeyenortalama3.21kişi)olarakbelirlenmiştir. Bu durum kırsalda yaşamın sürdürülebilirliği açısından yapılan kırsal kalkınma projelerinin ne derecede önemli olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4. 6. Köyden daha önce göç edenlerin geri dönme sebepleri (%)

	Genel
Geçinememe	46.2
Köye Özlem	41.2
Kırsal Kalkınma Projeleri	9.4
Hastalık	3.2

4.2. Hanelere Ait GenelBilgiler

Köylerde yaşayan kırsal gençlerin hane reisleri ile yapılan anket çalışması sonucu elde edilen bilgiler neticesinde hane reislerine (308 adet) ait genel bilgiler, demografik özellikleri ve göç ile ilgili düşünceleri bu bölümde ortaya konulmuştur. Bu bağlamda hane reislerine ait genel bilgi anketinin sonuçları ve sahada yapılan gözlemler sonucu elde edilen bilgiler çizelgeler, çapraz tablolar şeklinde verilerek yüzde ve frekanslar ile yorumlanmıştır.

4.2.1. Hane reislerinin demografik özellikleri

Çalışmanın bu bölümünde kırsal gençlerin yaşadığı hanelere (308 hane) ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Kırsal gençlerin göç etme isteği ve tarımda kalmaniyeti üzerinde etkili faktörlerin başında, gencin yaşadığı hanenin sosyo-ekonomik verileri gelmektedir. Çizelge 4.5’de çalışmaya katılan hane reislerinin cinsiyeti, medeni durumu ve eğitim durumları hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmada yer alan hane reislerinin yaş ortalamasının 47,2 yıl, cinsiyet dağılımı ise %94.5’i erkek, %5.5’i ise kadındır. Ayrıca %90.6’sını evli olduğu görülmektedir. Sosyal güvence durumuna bakıldığında ise %13.3’ünün sosyal güvencesi olmadığı ortaya çıkmıştır. Eğitim durumlarına bakıldığında okuma yazma bilmeyenlerin oranı %2.60, ilköğretim mezunlarının oranı %38.0, ortaokul mezunlarının oranı %25.0, lise mezunlarının oranı %26.6, üniversite mezunlarının oranı %7.8’dir (Çizelge 4.7).

Ebeveynlerin eğitim seviyesi düştükçe çocuklarına kendi öz benliklerini kazandırmaları da zor olacaktır. Bu durum maalesef tarım sektörüne de yansımaktadır. Çiftçi aileleri kendi çocuklarını birer birey olarak görmeyi kabullenememektedir. Yaşı ilerlemiş ebeveynlerin, atadan gördükleri şekilde hala tarımsal işletmeye kendileri hükmetmek istemeleri çocuklarının tarımsal üretimi azaltmasına hatta bırakmalarına neden olmaktadır.

Çizelge 4. 7. Hane reislerine ait demografik bilgiler

Demografik bilgiler		N	%
Yaş	Yıl	308	47.2
Cinsiyet	Kadın	17	5.5
	Erkek	291	94.5
Eğitim Durumu	Okuma Yazma Yok	8	2.6
	İlkokul	117	38.0
	Ortaokul	77	25.0
	Lise	82	26.6
	Üniversite	24	7.8
Medeni Durum	Evli	279	90.6
	Bekâr	29	9.4
Sosyal Güvence	Yok	41	13.3
	Var	267	86.7

Çalışmada anketyapılanhanereislerinemevcutarazivarlığı,hayvanvarlığı,ev,ahırgibi mal varlıkları ve ayrıca mevcut borç durumları sorulmuştur. Cevaplar, varlıkların niteliğine göre farklılıklar taşımaktadır.

Hane reisine arazi varlığına “dekar”, hayvan varlığına “baş” olarak birim düzeyinde net cevaplar vermesi istenirken, gelir durumuna “kötü, orta, iyi” borç durumuna “çok, orta, az” gibi sıralı ölçek şeklinde cevaplar vermesi istenmiştir. Bu şekilde varlık durumunu kategorize etmesi sağlanarak kendini ekonomik anlamda tanımlaması gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan hane reislerine hanelerinin mal varlığını 10 yıl önceki ve 10 yıl sonraki olası mal varlığı ile kıyaslaması istenmiştir. Bunun hanenin tarımsal üretiminin sürdürülebilirliğinin görülebilmesi açısından önemli bir gösterge olduğu düşünülmektedir. (Çizelge 4.8).

Çizelge 4. 8. Hanelerin mal varlığı ve kıyaslaması

	Şimdiki Durum	Ölçek Ortalaması*	10 Yıl Önce	10 Yıl Sonra
Mülk Arazi (da)	237.60	2.00	2.15	2.38
Kira (da)	92.05	2.00	2.45	2.14
Ortak (da)	29.04	2.00	2.87	1.98
Toplam (da)	358.69	2.00	1.92	2.31
Büyükbaş (adet)	9.67	2.00	1.91	2.65
Küçükbaş (adet)	39.5	2.00	1.95	2.77
Ahır (baş)	25.78	2.00	1.90	2.80
Ağıl (baş)	73.66	2.00	1.93	2.89
Ev (eski, kullanılabilir, yeni)	2.10	2.00	1.91	2.79
Traktör (var, yok)	0.82	2.00	1.93	2.83
Gelir (az, orta, çok)	2.23	2.00	2.05	2.53
Borç (az, orta, çok)	2.18	2.00	2.21	2.46

*Arazi, büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığı ile ahır ve ağıl kapasitesi ölçeklemesi; daha az ise 1, aynı ise 2, daha fazla ise 3 şeklindedir. Ev; eski ise 1, kullanılabilir ise 2, yeni ise 3. Traktör; yok ise 1 varsa 2, 10 yıl sonra ve önce ise daha az ise 1, aynı ise 2, çok ise 3, Gelir; kötü ise 1, orta ise 2, iyi ise 3. Borç; az ise 1, orta ise 2, çok ise 3. 10 yıl sonraki durumda ise, daha az ise 1, aynı ise 2, daha çok ise 3 olarak verilmiştir.

Çizelge 4.8’de hanereisinin sahip olduğu mülk arazi, kira arazi, ortak arazi, toplam arazi, büyükbaş hayvan sayısı, küçükbaş hayvan sayısı, ahır ve ağıl kapasitesi verilmiştir. Hanelerin ortalama işletme arazisi 358.69 dekar olarak belirlenmiş olup, bunun 237.60 dekarı mülk araziden oluşmaktadır. Günümüz ile karşılaştırıldığında mülk arazi varlığının 10 yıl öncesinde biraz daha fazla olduğu ve 10 yıl sonra artacağı belirlenmiştir. Nitekim yapılan ölçeklemede 10 yıl öncesindeki mülk arazi varlığı daha az ise 1, aynı ise 2, daha fazla ise 3 şeklinde puanlama yapılmış ve 10 yıl öncesine ait ölçek 2.15 olarak belirlenmiştir. Aynı şekilde 10 yıl sonra olası mülk arazi miktarının azalması 1, aynı

kalması 2 ve artması 3 şeklinde puanlandırılmış ve ölçek 2.38 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlaragöremevcutmülkarazimiktarınıngeçmişyıllardadahaazolduğuvegelecekte artacağısöylenebilir.Çizelgedendegörüleceğigibikiraveortağatutulanarazimiktarının gelecekte azalacağıbelirlenmiştir.

Hanelerin sahip olduğu büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığına ilişkin ölçekler ortalamaya yakın bulunmuştur. Şimdiki hayvan varlığına göre geçmiş yıllarda da durumun aynı olduğu ve gelecek yıllarda artış olacağı söylenebilir. Aynı durum ahır ve ağılkapasitesiiçindegeçerlidir.Sadecegelecekyıllardaahırveağılkapasitesininşimdiki duruma göre bir miktar artacağıbelirlenmiştir.

Hanelerinsahipolduğuevlereilişkinölçeğınşimdikidurumagöregeçmişyıllardadaaynı olduğu ve gelecek yıllarda artış olacağı söylenebilir. Hanelerin sahip olduğu traktör varlığınıgelecekyıllardabirmiktarartacağıbelirlenmiştir.Gelirdurumuölçeklemesine göre genel ortalama dagelirinortadüzeydeolduğuvegelecek10yılıçerisindebirmiktar artacağısaptanmıştır.Bununlabirliktehanelerinborçdurumununortadüzeydeolduğuve 10 yıl öncesinde daha az olduğu, 10 yıl sonra ise bir miktar artacağıbelirlenmiştir.

Hane reislerinden gelir durumlarını köydeki diğer haneler ile kıyaslamalarını istediğinde %13.6'sı yeterli olduğunu % 20.6'sı yetersiz olduğunu % %65.7'si ne yeterli yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Bölgede bir ailenin geçimini sağlamak için sahip olması gereken ortalama sulu ve kuru arazi miktarı (da), ortalama büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısı olarak hane reislerine sorulmuştur. Elden edilen verilere göre bölgede bir ailenin geçimini sağlamak için gereken ortalama sulu arazi miktarı 173.74 dekar ve ortalama kuru arazi miktarının ise 238.3 dekar olması gerektiği, ortalama büyükbaş hayvan sayısının yaklaşık 18.81 baş, ortalama küçükbaş hayvan sayısının ise yaklaşık 97.87 baş olması gerektiği belirlenmiştir. Bu veriler ile bölgedeki mevcut durum kıyaslandığında arazi varlığı açısından bölgede çok önemli bir sorunun olmadığı, buna karşın mevcut hayvan varlığının olması gerekenden daha az olduğu görülmektedir. Bunun yanında sahada yapılan gözlemler demaliyetlerin fazla ve gelirlerinin düşük olmasına bağlı olarak karlılığın istenildiği düzeyde olmadığıbelirlenmiştir.

4.2.2. Hanenin göç bilgileri

Bu bölümde araştırmakapsamında anketyapılan 308 hanere isinin göç etme veya etmeme niyetleri ile bunların nedenleri araştırılmıştır. Ayrıca hanedendaha önce göç eden kişilere ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Çizelge 4.9.'da hanere islerinin göç niyeti ile yaş grupları arasındaki ilişki verilmiştir. Bölgedeki hane reislerinin %86.0'sının göç etme niyeti bulunmamaktadır. Özellikle 41-60 yaş grubunda göç niyeti olmayan hane reislerinin oranı daha yüksek (%88.0) çıkmıştır. Göç etmek isteyen yaş grubuna bakıldığında ise %15.1'lik bir oranla 20-40 yaş grubundaki daha genç olan hane reislerinin göç etme eğiliminde olduğu görülmektedir (Çizelge 4.9)

Çizelge 4. 9. Hane reisi yaş grupları ile göç niyeti arasındaki ilişki

		Yaş Grupları			
		20-40 (93)	41-60 (75)	61+ (40)	Genel (308)
Göç Etme Niyeti	Evet	15.1	9.1	12.5	11.4
	Kısmen	0.0	2.9	7.5	2.6
	Hayır	84.9	88.0	80.0	86.0
	Genel	100.0	100.0	100.0	100.0

Çizelge 4.10'da görüldüğü gibi göç niyeti olmayan hane reislerinin (265) göç etmek istememenin nedenleri çoktan azadoğru verilmiştir. Bu nedenler birden fazla cevap şeklinde alınmıştır. Bölge geneline ilişkin sonuçların yanı sıra illere ait sonuçlara da yer verilmiştir. İller arasında çok belirgin farklılıklar olmadığı için sadece bölge geneline ait yorumlamalar yapılmıştır. Hane reislerinden %62.3'ü ilgilenmesi gereken arazileri olduğu ve %27.2'si ise ilgilenmesi gereken hayvanları olduğu için göç etmek istemediğini belirtmiştir. Ayrıca köyde geliri yeterli olduğu için göç etmek istemediğini belirtenlerin oranı %33.6'dır. Bunların dışında şehirde geçinemeyeceğini düşündüğü için göç etmeyi düşünmeyen hane reislerinin oranı %27.2, şehirde iş yapabileceği bir mesleğinin olmadığını belirtenlerin oranı ise %17.7 olarak belirlenmiştir. Bu verilere göre ekonomik gerekçeli nedenlerin ön plana çıktığı söylenebilir. Bu durum uzun yıllardan beri kırsal alanda yaşayan kişilerin ne ölçüde toprağa bağlı olduklarını ve uzun dönemde kırsalda yaşamayı kanıksadıklarını göstermektedir. Diğer yandan köyü ve toprağı yurtdinmiş ve bunu ata-baba yadigarı olarak gören kişilerin oranı (%33.6) da yüksek bulunmuştur. Kırsal yerleşim birimlerindeki kişilerin yaş ortalamasının yüksekliğine bağlı olarak, yaşlı ilerlediği için göç etmeyi düşünmeyen hane reislerinin oranı %40.4, köy hayatını

sevdığını ve köyden vazgeçemeyeceğini ifade edenlerin oranı %43.4 olarak belirlenmiştir. Bunlar en önemli sosyal nedenler arasındadır. Diğer yandan şehrin çekici gelmediğini, çok kalabalık ve karmaşık diyenlerin oranı %31.3, köyden göç edenlerin durumunun iyi olmadığını belirtenlerin oranı ise %16.6'dır. Hane reislerinin %6.0'sı ise dahaöncegöçettiğiancakkbelirlibirsüresonraköyetekrardöndüğünübelirtmiştir.Göç etmeyi düşünmeyen hane reislerinin nedenleri birlikte değerlendirildiğinde; başta ekonomik ve sosyal olmak üzere birçok nedenin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum aslında göç etmeyi düşünenler için de geçerlidir. Bu nedenle kırsal göçlerin nedenlerini tek bir veya birkaç nedenle açıklamanın yetersiz olduğunu belirtmek gerekir. Diğer yandan uzun yıllardangünümüzekadardevamedenkırsalgöçleringelecekyıllarda da farklı gerekçelerle devam edeceği söylenebilir. Benzer şekilde kırsal yerleşim alanlarının zamanla tamamen boşalacağı ve köylerde uzun dönemde kimsenin kalmayacağı şeklindeki yargının bilimsel temellere dayanmadığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Çizelge 4. 10. Hane reislerinin göç etmek istememe nedenleri* (%)

	Konya	Kayseri	Niğde	Genel
İlgilenmem gereken arazilerim var	62.7	66.7	55.6	62.3
Köy hayatını seviyorum, vazgeçemem	46.2	43.1	33.3	43.4
Yaşım ilerledi köyden ayrılamam	36.7	47.1	46.7	40.4
Köydeki gelirim yeterli	34.9	49.0	11.1	33.6
Ata-baba yadigarı, doğup büyüdüğüm köyü bırakamam	33.1	39.2	28.9	33.6
Şehir çekici gelmiyor, çok kalabalık ve karmaşık	24.3	51.0	35.6	31.3
İlgilenmem gereken hayvanlarım var	27.8	23.5	28.9	27.2
Şehirde geçinemem	21.9	41.2	31.1	27.2
Şehirde iş yapacak bir mesleğim yok	14.8	31.4	13.3	17.7
Köyden göçenlerin durumu iyi değil	13.6	25.5	17.8	16.6
Daha önce göç ettim, olmadı	6.5	2.0	8.9	6.0
Nereye nasıl gidileceğini bilmiyorum	6.5	2.0	2.2	4.9
Sebebi yok	1.2	7.8	0.0	2.3
Sağlık nedenleri	0.0	2.0	0.0	0.4

*Birden fazla seçeneğe cevap verildiği için toplam %100.0'ü geçmektedir.

Çizelge 4.11'de göç etme niyeti olan hane reislerinin (35) göç etmek isteme sebepleri verilmiştir. Bu nedenler birden fazla cevap şeklinde alınmıştır. Bu sebeplerden oranı en yüksek olan ikisi, %45.7 ile gelir yetersizliği ve aynı oranda olan %45.7 ile çiftçilik ağır ve zahmetli cevabıdır. Bunu %37,1 ile sosyal hayatın zayıf olması ve yine aynı oranda %37.1 ile eş ve/veya çocuklarının şehre gitmek istemesi takip etmektedir.

Hane reislerinin %31.4'ünün sigortalı bir işte çalışmak istedikleri için şehre göç etme niyeti taşıdıkları görülmüştür. Kırsalda geçinebilmek için yeterli arazi ve/veya hayvanı bulunmadığından şehre göç etme niyeti olanların oranı %25.7'dir. Mevcut arazisinin gelecekte ailesinin ihtiyaçlarını karşılamayacağı endişesi taşıyan ve bu nedenle göç etmeyi düşünen hane reislerinin oranı %17.1'dir. Bu durum ekonomik faktörlerin, göç etme niyetini oluşturan sebepler arasında önemli bir rolü olduğunu göstermektedir (Çizelge 4.11).

Çizelge 4. 11. Hane reislerinin göç etmek isteme nedenleri* (%)

	Konya	Kayseri	Niğde	Genel
Gelir yetersizliği	41.2	44.4	55.6	45.7
Çiftçilik ağır ve zahmetli	52.9	55.6	22.2	45.7
Daha rahat şartlarda çalışma isteği	29.4	55.6	55.6	42.9
Sosyal hayatın zayıf olması	29.4	55.6	33.3	37.1
Eş ve/veya çocuklarının şehre gitmek istemesi	35.3	44.4	33.3	37.1
Daha fazla gelir elde etme arzusu	11.8	55.6	55.6	34.3
Sigortalı bir işte çalışma isteği	23.5	44.4	33.3	31.4
Köyde tarıma devam ederken şehirde oturma arzu ve imkanının olması	41.2	33.3	0.0	28.6
Geçinebilmek için yeterli arazi ve/veya hayvanın olmaması	17.6	44.4	22.2	25.7
Kendim ve/veya çocukların eğitimi için	17.6	11.1	55.6	25.7
Şehir hayatına özlem duyma	23.5	11.1	22.2	20.0
Mevcut arazinin gelecekte ailesinin ihtiyaçlarını karşılamayacağı endişesi	23.5	22.2	0.0	17.1
Yatırım ve işletme sermayesi yetersizliği	5.9	44.4	0.0	14.3
Yaş ilerlediğinde köyde kendilerine bakacak birilerinin olmaması	23.5	0.0	0.0	11.4
Köyün şehre uzak bölgede olması, ulaşım, içme suyu, vb. yetersizlik	0.0	44.4	0.0	11.4
Şehir yaşamının çekiciliği	11.8	11.1	11.1	11.4
Aile işgücünün yetersiz olması	0.0	0.0	22.2	5.7
Akrabalarıyla ya da köydeki diğer insanlarla yaşanan problemler	0.0	0.0	22.2	5.7
Akraba ya da tanıdıkların şehre gelmesi konusunda telkinde bulunması	11.8	0.0	0.0	5.7
Hanede yalnız kalması	0.0	0.0	22.2	5.7
Kamulaştırma, heyelan, sel baskını vb. zorunlu nedenler	5.9	0.0	0.0	2.9

*Birden fazla seçeneğe cevap verildiği için toplam %100.0'ü geçmektedir.

Göçetmeniyetiolanhanereislerinin%86.11'i,göçetmeleridurumunda ailesinintamamı ile göç etmeyi düşünmektedir. Sadece kendim giderim diyenler %8.33'lük bir kısımdır. Hane reislerinin göç etmesi durumunda göç etmeyi düşündüğü yer %69.6 ile başka bir il merkezi, %25.0 ile bağlı olunan il veya ilçe merkezi, %5.5 oranında ise yurtdışı şeklindedir.

Çizelge 4.12'de görüldüğü gibi daha önce haneden göç eden olup olmadığına bakıldığında hanelerin %34.4'ünde daha önce göç eden olduğu görülmektedir. Haneden göç etmiş kişilerin yaş ortalaması 33.58 olup ve bu kişilerin %52.1'inin erkek olduğu

tespit edilmiştir. Göç eden kişilerin göç ettikleri yerlerin başında bağlı olunan il merkezi ve İstanbul ilinin olduğu görülmüş ve göç etme sebeplerinin başında iş bulmak ya da evlilik sebebi ile bu illere yerleşenler olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4. 12. Daha önce haneden göç edenlere ait bilgiler

		Evet		Hayır		Genel
%		34.4		65.6		100.0
Sayı	Yaş Ort.	Cinsiyet (%)		Ortalama Göç (Kişi)	Göç Edilen Yer	Göç Etme Sebepleri
		Erkek	Kadın			
190	33.58	52.1	47.9	0.62	Konya, Kayseri, İstanbul	İş, evlilik ve eğitim

Hane reislerine haneden göç edenlerin tarımsal faaliyetleri etkileyip etkilenmediği sorulduğunda ise %31.13'ünün olumsuz etkilendiğini ve en fazla işgücü eksikliğinden kaynaklanan olumsuzluktan şikâyet ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca haneden göç edip geri dönenler %11.7'lik küçük bir kısmı oluşturmaktadır. Geri dönenlerin büyük kısmının, eğitimleri bittiği için dönenler olduğu belirlenmiştir.

Hane reislerine kendilerinden sonra mevcut işletmenin durumunun ne olacağı sorulduğunda ise %69.2'si çocuklarının devam ettireceğini, devam etmemesi durumunda ise kira ya da ortağa verileceğini belirtmişlerdir.

4.3. Kırsal Gençlere Ait Bilgiler

Kırsal gençler ile yapılan anket çalışması sonucu elde edilen bilgiler neticesinde kırsal gençlere (308 adet) ait genel bilgiler, göç ile ilgili düşünceleri ve tarımdaki eğilimleri bu bölümde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda gençlere ait genel bilgi anketinin sonuçları ve sahada yapılan gözlemler sonucu elde edilen bilgiler çizelgeler ve çapraz tablolar şeklinde verilerek yüzde ve frekanslar ile yorumlanmıştır. Ayrıca demografik faktörlerle, kırsal gençlerin göç etme eğilimleri arasında “ki-kare testi” uygulanmıştır. Bununla birlikte gençlerin göç davranışlarını belirlemek için Göç Davranış İndeksi (GDI) hesaplamaları yapılmış ve hesaplanan indeks değerlerine göre gençlerin göçe karar verme dinamikleri ortaya çıkarılmıştır.

4.3.1. Gencin demografik özellikleri ve varlıkları

Çalışmada görüşülen gençlerin %81.2'si erkek ve %18.8'i kadınlardan oluşmaktadır. Gençlerin eğitim seviyelerine bakıldığında %47.7'sinin lise, %24.0'ünün üniversite ve %22.7'sinin ortaokul mezunu olduğu görülmektedir. Diğer taraftan kırsal gençlerin medeni durumları incelendiğinde %26.6'sının evli olduğu ve bu oranın 25-29 yaş aralığındaki gençlerde çok yüksek olduğu (%66.4) belirlenmiştir. Çalışmada, kırsal gençlerin sadece %42.2'sinin sosyal güvenceye sahip oldukları belirlenmiştir. Kırsal gençlerin %19.8'i iş, eğitim, askerlik, gibi sebeplerle hanede geçici olarak bulunmakta olup, %80.2'si ise hanede sürekli olarak bulunmaktadır.

Çizelge 4. 13. Kırsal gençlerin yaş gruplarına göre cinsiyet, eğitim durumu, medeni durumu, sosyal güvence ve hanede bulunma durumları (%)

		Yaş Grupları			Genel
		15-19	20-24	25-29	
Cinsiyet	Kadın	33.7	18.4	7.8	18.8
	Erkek	66.3	81.6	92.2	81.2
Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	0.0	0.0	1.7	0.6
	İlkokul	2.2	0.0	11.2	4.9
	Ortaokul	15.7	20.4	30.2	22.7
	Lise	79.8	40.8	29.3	47.7
	Üniversite	2.2	38.8	27.6	24.0
Medeni Durum	Evli	0.0	4.9	66.4	26.6
	Bekâr	100.0	95.1	33.6	73.4
Sosyal Güvence	Yok	79.8	64.1	35.3	57.8
	Var	20.2	35.9	64.7	42.2
Hanede Bulunma Durumu	Sürekli	71.9	78.6	87.9	80.2
	Geçici	28.1	21.4	12.1	19.8

Çalışmada gençlerin gelir durumuna ait veriler Çizelge 4.14'de verilmiştir. Bu veriler gencin ailesinden aldığı harçlık, elde ettiği ortalama tarımsal gelir ve ortalama tarım dışı gelir olarak 3 grupta değerlendirilmiştir. Kırsal gençlerin %64.0'ının ailelerinden harçlık aldıkları tespit edilmiştir. Gençlerin %29.9'unun tarımsal geliri bulunmakta olup bu gelir yıllık ortalama 40 790 58 TL'dir. Gençlerin %12.7'sinin ise tarım dışı geliri vardır ve bu gelir yıllık ortalama 5 644 81 TL'den oluşmaktadır.

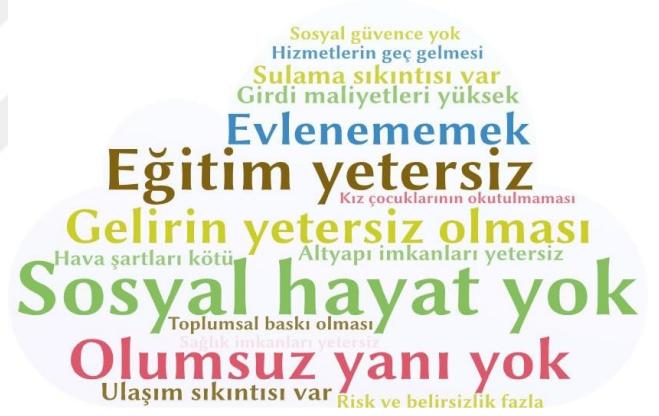
Çizelge 4. 14. Gençlere ait gelir durumu

	N	%	Yıllık Ortalama Gelir (TL)
Kendisine Ait Yıllık Gelir	197	64.0	-
Tarımsal Gelir	92	29.9	40 790.58
Tarım dışı Gelir	39	12.7	5 644.81

Çalışmada kırsal gençlerin tarıma bakış açıları, tarımın olumlu ve olumsuz yönlerini dikkate alarak cevaplamaları istenmiştir. Bu kısımda gençlerin seçmeli bir cevap sistemi yerine açık uçlu tamamen özgürce cevap vermesi beklenmiştir. Değerlendirmede hayal bulutukullanılarakverilentümcevaplarınbenzerliksıklığınaveoranınagöreöne çıkması sağlanmıştır. Kırsal yaşamın olumlu yanları sorulduğunda, gençlerin büyük kısmının hiçbir olumlu yanı yok diyerek net cevap verdikleri görülmüştür. Buradan bu gençlerin tarımdan hoşlanmadıkları, kırsalda yaşamayı sevmedikleri anlaşılmaktadır. Daha sonra en çok verilen cevaplar sırasıyla doğasının güzel olduğu, doğal beslenmek ve kırsalın sessiz sakin olmasıdır (Şekil 4.1).

Şekil 4. 1. Kırsal yaşamın olumlu yanları

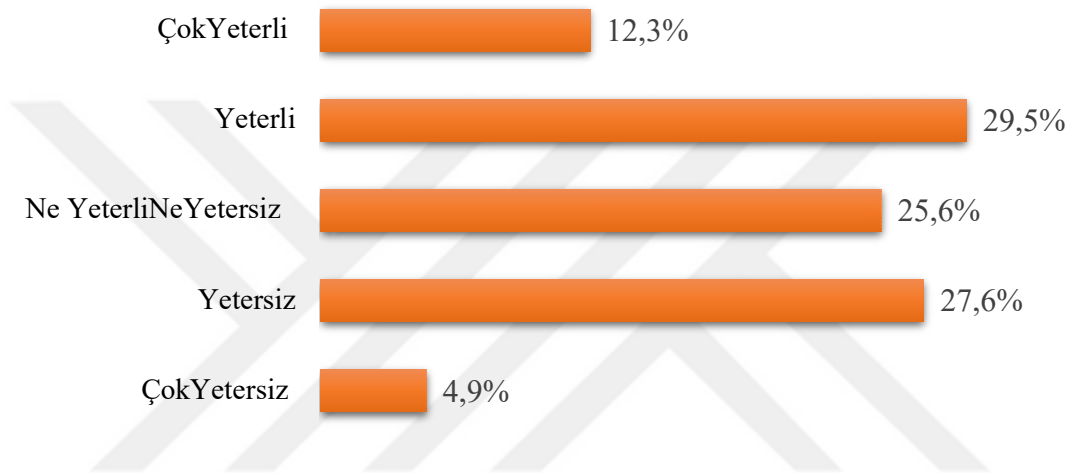

Şekil 4. 2. Kırsal yaşamın olumsuz yanları

Yine gençlerin tarımın olumsuz yönleri konusunda verdiği cevaplar incelendiğinde ise geliryetersizliği, eğitim imkanlarının olmaması, sosyal hayatın olmayışı ve evlenememek gibi konuların öne çıktığı görülmektedir. Bununla ilgili olarak tarımdaki zorlu çalışma şartları ve düzensiz gelir gibi daha çok çiftiliğin zorluklarına yönelik durumların kırsal gençleri olumsuz yönde etkilemekte olduğu görülmüştür (Şekil 4.2)

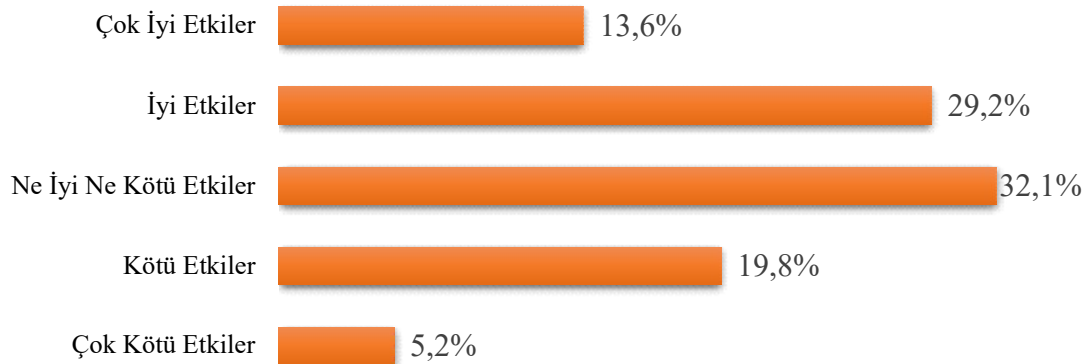
4.3.2. Gençin Kırsal ve Tarımsal Geliri

Gençlerin tarımsal gelirini yeterlilik durumu (Şekil 4.3) sorulduğunda ise %27.6'sı yetersiz bulduğunu, %29.5'i ise yeterli bulduğunu belirtmiştir. Tarımsal geliri yetersiz bulan kesimin ise genellikle girdi masraflarını çok yüksek bulmalarından dolayı yetersiz olarak ifade ettikleri görülmüştür. Gençlerin %25.6'sı ise tarımsal geliri ne yeterli ne yetersiz olarak görmektedir.

Şekil 4. 3. Gençlerin tarımı maddi açıdan yeterli görme durumları

Ayrıca çalışmada gençlere tarımda kalmak refahınızı nasıl etkiler diye (Şekil 4.4) sorulmuştur. Gençlerin %19.8'i kötü etkileyeceğini, %29.2'si ise iyi etkileyeceğini düşünmektedir. Ne iyi ne kötü etkiler diyenlerin oranı ise %32.1'dir.

Şekil 4. 4. Gençlerin tarımda kalmaları durumunda refah düzeyine ilişkin düşünceleri

4.3.3. Kırsal Gençlerin Göç İle İlgili Düşünceleri

Yapılan araştırmada kırsal gençlerin %37.0'sinin göç etme niyetinde olduğu, %4.9'unun kısmen bu niyeti taşıdığı ve %58.1'inin ise göç etme niyetinde olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 15). Gençlerin göç etme niyeti illere göre önemli farklılıklar oluşturmaktadır. Konya ilindeki köylerde yaşayan gençlerin sadece %25.3'ü göç etme niyetinde iken bu oran Kayseri'ye bağlı köylerde yaşayanlarda %48.4 ve Niğde iline bağlı köylerde yaşayan gençlerde %61.7'dir.

Çizelge 4. 15. Kırsal gençlerin göç etme niyetinin illere göre dağılımı

	Konya	Kayseri	Niğde	Genel
Evet	25.3	48.4	61.7	37.0
Kısmen	4.3	8.1	3.3	4.9
Hayır	70.4	43.5	35.0	58.1
Genel	100.0	100.0	100.0	100.0

Çalışmada gençlerin göç etme düşünceleri ile cinsiyet arasındaki ilişki incelenmiştir. Göç etme düşüncesi ile cinsiyet arasında %1 düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir. (Çizelge 4.16). Görüşülen genç kadınların oldukça yüksek bir oranda göç etme niyetinde (%64.7) oldukları belirlenmiştir. Anket yapılan genç erkekler ise göç etme niyeti bakımından kendi içinde oranlandığında, göç etmek isteyen erkeklerin oranı %35.4'tür. Buna göre göç etmek isteyenlerin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Genç kadınların eğitim almak, kamuda maaşlı bir işe sahip olmak ya da evlilik yolu ile köylerinden uzaklaşmak ve şehirde yaşamak eğiliminin genç erkeklere göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 16. Gençlerin göç etme niyeti ile cinsiyeti arasındaki ilişki

Göç Etme Niyeti		Cinsiyet		Genel	Ki Kare P Değeri
		Kadın	Erkek		
Evet	F	11	103	114	30,541 0.000
	%	64.7	35.4	37	
Kısmen	F	0	15	15	
	%	0	5.2	4.9	
Hayır	F	6	173	179	
	%	35.3	59.5	58.1	
Genel	F	17	291	308	
	%	100	100	100	

Çalışmadagençleringöçetmedüşünceleriileyaşgruplarıarasındakiilişkiincelenmiştir. Göç etme düşüncesi ile yaş grupları arasında %1 düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Konu bu açıdan değerlendirildiğinde 15-19 yaş grubundakigençlerin %56.2'sinin göç etme niyetinde olduğu görülmektedir (Çizelge 17). Buna karşın 25-29 yaş arası gençlerin ise %72.0 ile en fazla göç etmek istemeyen grup olduğu görülmüştür. Bu durumda kırsal gençlerin yaşları ilerledikçe göç etme eğilimlerinin azaldığı söylenebilir.

Çizelge 4. 17. Gençlerin göç etme niyeti ile yaş grubu arasındaki ilişki

Göç Etme Niyeti		Yaş Grupları			Genel	Ki Kare P Değeri
		15-19	20-24	25-29		
Evet	F	50	34	30	114	26.107 (0.000)
	%	56.2	33.0	25.9	37.0	
Kısmen	F	6	7	2	15	
	%	6.7	6.8	1.7	4.9	
Hayır	F	33	62	84	179	
	%	37.1	60.2	72.0	58.1	
Genel	F	89	103	116	308	
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	

Çalışmada hane gelirinin yeterlilik durumu ile gencin göç etme düşüncesi arasında ki-kare analizi yapılmıştır. Hane geliri yeterlilik durumu ile gencin göç etme düşüncesi arasında%1düzeydeanlamlıbirilişkininbulunduğutespitedilmiştir.Çalışmadayeralan hanelerin %41.2'si hanelerinin gelirini yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.Hanelerin %38.6'sı hane gelirini ne yeterli ne yetersiz seviyede bulurken, %20.1'i ise gelirlerini yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Hane gelirini yeterli olarak ifade eden, hanelerde bulunan gençlerden %76.4'ü göç etme niyetinin olmadığını belirtmişlerdir. Hanegelirini neyeterlineyetersizolarakifadeedenhanelerdebulunganençlerin%44.5'iningöçetme niyetindeolduklarıgörülmüştür.Geliriniyetersizolarakifadeedenhanelerdekiyençlerde ise göç etme niyeti oranı %58.1'dir. Bu sonuçlara göre hane gelirlerinin yeterlilik durumlarıilegençleringöçniyetiarasındabirbağlantıolduğusöylenebilir(Çizelge4.18).

Çizelge 4. 18. Hanenin tarımsal yeterlilik durumu ile gencin göç niyeti arasındaki ilişki

			Hane tarımsal gelir yeterlilik durumu			Genel	Ki Kare P Değeri
			Yetersiz	Ne yeterli ne yetersiz	Yeterli		
Gencin göç niyeti	Evet	F	36	53	25	114	34.064 0.000
		%	58.1	44.5	19.7	37.0	
	Kısmen	F	4	6	5	15	
		%	6.5	5.0	3.9	4.9	
	Hayır	F	22	60	97	179	
		%	35.5	50.4	76.4	58.1	
	Genel	F	62	119	127	308	
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	

Çalışmada gençlerin göç etme düşünceleri ile eğitim durumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Göç etme düşüncesi ile eğitim durumları arasında %1 düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Üniversite mezunu gençlerin, %51.4'ünün, lise mezunlarının ise %44.2'sinin göç etme niyetinde olduğu ortaya çıkmıştır. Ortaokul ve daha altında eğitime sahip olan gençlerin göç etme niyetlerinin oldukça düşük olduğu görülmektedir (Çizelge 19). Eğitim seviyesinin yüksek olması özellikle üniversite mezunu gençlerin okudukları bölümlerle ilgili işlerde çalışmak istemelerinin göçü etkileyen nedenlerden biri olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 19. Gençlerin göç etme niyeti ile eğitim durumları arasındaki ilişki

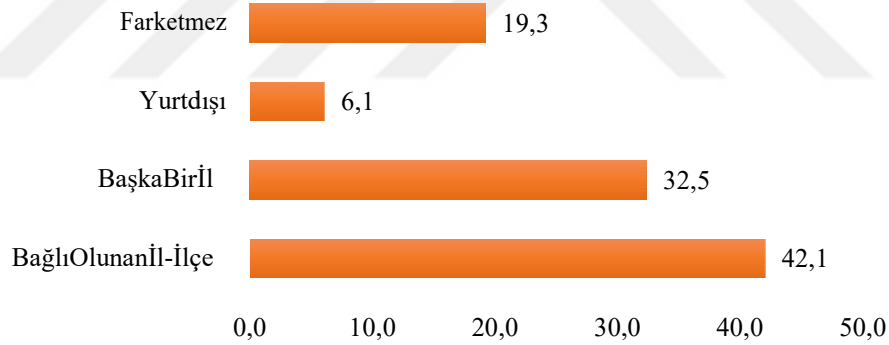
			Eğitim durumu				Genel	Ki Kare P Değeri
			İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite		
Gencin göç niyeti	Evet	F	2	9	65	38	114	40592 0.000
		%	11.8	12.9	44.2	51.4	37.0	
	Kısmen	F	0	1	10	4	15	
		%	0.0	1.4	6.8	5.4	4.9	
	Hayır	F	15	60	72	32	179	
		%	88.2	85.7	49.0	43.2	58.1	
	Genel	F	17	70	147	74	308	
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Hane reislerinin göç etme niyeti ile bu hanelerde yaşayan gençlerin göç etme niyeti arasında %1 düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Çizelge 20). Göç niyeti evet olan hane reislerinin bulunduğu hanelerde yaşayan gençlerin %68.6'sı göç etme niyetindedir. Bununla birlikte göç etme düşüncesi olmayan hane reislerinin bulunduğu hanelerde yaşayan gençlerin ise sadece %37.0'si göç etme niyetindedirler.

Çizelge 4. 20. Gencin göç niyeti ile hane reisi göç niyeti

			Hane reisi göç niyeti			Genel	Ki Kare P Değeri
			Evet	Kısmen	Hayır		
Gencin göç niyeti	Evet	F	24	5	85	114	29.178 0.000
		%	68.6	62.5	32.1	37.0	
	Kısmen	F	0	2	13	15	
		%	0.0	25.0	4.9	4.9	
	Hayır	F	11	1	167	179	
		%	31.4	12.5	63.0	58.1	
	Genel	F	35	8	265	308	
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	

Gençlere göç ettiği durumda nereleri tercih edecekleri sorulduğunda %42.1 ile en fazla bağlı bulunduğu il veya ilçe merkezine, ikinci olarak ise %32.5'lik bir oranla başka bir il merkezine cevaplarını verdikleri görülmüştür. Az bir oranda ise gideceği yerin bir önemi olmadığını söyleyip fark etmez cevabını verenler olduğu görülmüştür (Şekil 4.5).

Şekil 4. 5. Göç etme durumunda tercih edecekleri yerler

Çizelge 4.21'de kırsal gençlerin göç etmek istememe nedenleri sorulduğunda birden çok cevap alınmış ve bu cevaplar çoktan aza doğru sıralanmıştır. Gencin verdiği cevaplarda ilk sıralarda, %57.54 ile ilgilenmem gereken arazilerim/miz var, %47.49 ile köy hayatını seviyorum ve vazgeçemem, % 30.73 ile ailemin köyde bana ihtiyacı var gibi seçenekler yer almaktadır. Ata-baba yadigarı doğup büyüdüğüm köyü bırakamam, şehir çekici gelmiyor, köydeki gelirimiz yeterli, ilgilenmem gereken hayvanlarım var gibi seçenekler de yine öne çıkan cevaplar arasında gelmektedir. Cevaplardan görüldüğü üzere göçetme niyeti olmayan ya da kararsız kalan gençlerin köylerine, yaşadıkları yere ve ailelerine olan bağlılığı öne çıkmaktadır. Gençlerin göç etmek istememe nedenleri il bazında

değerlendirildiğinde; Konya ilinde köy hayatını sevmeye durumu ile Kayseri ilinde ailenin gence ihtiyacının olması seçeneklerinin belirgin şekilde öne çıktığı görülmektedir.

Çizelge 4. 21. Gençlerin göç etmek istememe nedenleri* (%)

Nedenler	Konya	Kayseri	Niğde	Genel
İlgilenmem gereken arazilerim/iz var	60.3	44.4	57.1	57.5
Köy hayatını seviyorum, vazgeçemem	56.5	22.2	23.8	47.5
Ailemin köyde bana ihtiyacı var	26.0	63.0	19.0	30.7
Ata baba yadigarı doğup büyüdüğüm köyü bırakmam	32.1	18.5	14.3	27.9
Şehir çekici gelmiyor, çok kalabalık, karmaşık ve yaşamak zor	28.2	22.2	23.8	26.8
Köydeki gelirim/iz yeterli, şehirde daha fazla gelir elde edemem	23.7	25.9	19.0	23.5
İlgilenmem gereken hayvanlarım/iz var	22.9	0.0	38.1	21.2
Köyde kalıp köydeki işleri/mizi büyütmek istiyorum	17.6	33.3	19.0	20.1
Şehirde iş bulamam, düzen kuramam, geçinemem	16.0	29.6	14.3	17.9
Köyden göçenlerin durumu iyi değil	12.2	14.8	14.3	12.8
Yaşım küçük bu yüzden köyden ayrılamam	3.8	25.9	14.3	8.4
Nereye nasıl gidileceğini bilmiyorum	3.8	18.5	9.5	6.7
Daha önce göç ettim	3.1	3.7	9.5	3.9

*Birden fazla seçeneğe cevap verildiği için toplam %100.0'ü geçmektedir.

Kırsal gençlerden göç etmek isteyenlere göç nedenleri sorulduğunda birden çok cevap alınmış ve bu cevaplar çoktan aza doğru sıralanmıştır. Gençlerin verdiği cevaplarda ilk sırada, % 63.2 ile sigortalı bir işte çalışma isteğinden dolayı göç etmek istedikleri ortaya çıkmıştır (Çizelge 22). İkinci olarak en çok verilen cevap ise %36.8 ile köyde sosyal hayatın olmayışı seçeneğidir. “Şehirde daha fazla gelir getiren bir iş bulabilirim” seçeneği %27.2 ile ve “Ekonomik olarak ailesine bağlı olmaktan kurtulma” seçeneği %33.3 ile göç etmeyi isteme sebeplerinden öne çıkanlar arasındadır. Buradan en yüksek oranda cevap verilen ilk dört seçenekten 3’ünün ekonomik faktörlerden dolayı olduğu görülmektedir. Aynı zamanda sosyal hayatın olmayışı seçeneğinin yanı sıra şehir yaşamının çekiciliği seçeneğinin %30.7 ile yüksek oranda cevap alınmış sebeplerden olması sosyal faktörlerin de kırsal gençlerin göç etme isteği üzerinde büyük bir etkisinin olduğunu göstermektedir (Çizelge 4.22). İl bazında verilen cevaplara bakıldığında bazı farklılıklar olmakla birlikte genellikle ortalamaya yakın oranlar söz konusudur.

Çizelge 4. 22. Gençlerin göç etmek isteme nedenleri* (%)

Nedenler	Konya	Kayseri	Niğde	Genel
Sigortalı bir işte çalışma isteği	59.6	80.0	54.1	63.2
Köyde sosyal hayatın olmayışı	27.7	46.7	40.5	36.8
Ekonomik olarak ailesine bağlı olmaktan kurtulma	14.9	53.3	40.5	33.3
Çiftçilik ağır ve zahmetli	36.2	40.0	21.6	32.5
Şehir yaşamının çekiciliği	31.9	36.7	24.3	30.7
Şehirde daha fazla gelir getiren bir iş bulabilirim	25.5	26.7	29.7	27.2
Eğitim için gider daha da dönmem	31.9	20.0	24.3	26.3
Köyü/kırsalı sevmemek	8.5	16.7	27.0	16.7
Arazimiz ve hayvanımız az olduğu için gelir yetersiz	10.6	23.3	13.5	14.9
Evlilik potansiyeli olan kızların aileleri çiftçiliği tercih etmiyor	12.8	3.3	13.5	10.5
Şehirde işim hazır	4.3	13.3	10.8	8.8
Aile veya aileden birilerinin göç etmesi	0.0	6.7	10.8	5.3
Gelecekte miras yoluyla arazi ve gelirimizin azalacağı endişesi	2.1	10.0	2.7	4.4
Şehre göç ederim ancak köydeki işlerimi devam ettirebilirim	2.1	6.7	5.4	4.4
Köyde ve ailede problemlerin olması (kan davası, terör, kavga vs.)	0.0	0.0	2.7	0.9

*Birden fazla seçeneğe cevap verildiği için toplam %100.0'ü geçmektedir.

4.3.4. Göç etmek isteyen gençlere ait davranış

Göç Davranış indeksi Analizi

Göç davranışı, kırsalda yaşayan gencin iş, gelir, güvenlik, saygınlık ve duygusal ihtiyaçlarının etkisi ile yaşadığı yerden başka bir yere hareketliliği olarak tanımlanabilir. Bu çalışmada toplam 129 kırsal gencin göç etme niyeti içerisinden olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan 114 tanesi kesinlikle göç etmek istediğini 15 tanesi ise kısmen (kararı netleşmemiş) göç etmek istediğini belirtmiştir. 114 gencin göç davranışlarını ortaya koymak için 12 önemli gösterge soruları yöneltilmiştir.

Bugöstergeler“göçşekli,çalışmaplanı,mesafe,göçkararıalmasüreci,kalınacak yer, iş mevcudu, iletişim sağlanan kişi, aile yaklaşımı, geri dönüş niyeti, en önemli kazanım, en önemli endişe ve hayaller” şeklindedir. Her gösterge alt göstergeler ile tanımlanırken hem göstergeler hem de alt göstergeler GDI'yi hesaplamak için tanımlanmıştır. Sonuçta kırsal gençlerin göç davranışını analiz etmek için tüm majör göstergelerin alt göstergelerini bileşik bir indekste toplamak yoluyla GDI oluşturulmuştur. Her bir göstergenin ortalama puanları ve göç davranış indeksi puanları hesaplanmıştır.

Göç şekli; göç etmek isteyen gencin bir yerden başka bir yere hareketi ve göç edilen yerde geçici, dairesel veya kalıcı olarak yerleşme şeklidir. Gençlerin %4.39'u geçici göç etmeyi düşünürken, %62.28'i kalıcı olarak göç etmeyi düşünmektedir. Göç etmek isteyen gençlerin bu soruya vermiş oldukları cevapların ortalama puanı ise (2.58) olarak belirlenmiştir. (Çizelge 4.23)

Çalışma planı; kırsal gencin göç etmeyi hedeflediği yerde çalışmayı planladığı iş türü veya sınıfı tarım ve tarım dışı olarak değerlendirilmiştir. Göç edeceği yerde çalışma planında göç etmeyi düşünene gençlerin %92.8'i tarım dışı iş türünde çalışmayı istediklerini belirtmişlerdir. Göç etmek isteyen gençlerin bu soruya vermiş oldukları cevapların ortalama puanı (1.93) olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.23). Gençlerin tarım dışı çalışmak istemelerinin sebepleri arasında tarımın yorucu olması, gelirinin az olması ve şehir yaşamının rahatlığını benimsemek için tarım dışı meslekleri tercih etmektedirler

Mesafe; kırsal gencin ikamet ettiği yer ile göç edilecek yer veya iş yeri arasındaki mesafenin ne kadar olacağı konusundaki davranış puanını belirlemek için sorulansoruda, 100km'den az ve 500km'den fazla ölçeği aralığında cevaplar alınmıştır. Değerlendirme sonucunda göç etmek isteyen gençlerin %38.60'ı 250-500 km arası mesafedeki yerler olacağını düşünmektedirler. Diğer bir kısmı ise daha yakını olanaklarının olduğu yerleri tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Gençlerin bu soruya verdiği cevapların ortalama puanı (2.85) olarak belirlenmiştir.

Göç kararı alma süreci; kırsal gencin göç kararı alma sürecinde akrabalarının, yakınlarının ya da başka kişilerin etki derecesidir. Çocukluktan yetişkinliğe geçiş, her bireyin yaşam seyrini etkileyen bir dizi kararı içerir. 15 ile 24 yaşları arasındaki gençler, okulune zaman bırakacaklarını türbiriş yapacakları ve hayatlarını kiminle geçirecekleri konusunda genellikle ya kendileri ya da kısmen aileleriyle birlikte kararlar alırlar. Bu kararların birçoğunu verirken aynı zamanda nerede yaşayacaklarına da karar verirler. Özellikle ya çalışmak ya da iş aramak için memleketlerinden uzağa göç etmeye karar verebilirler (Brauw, A.de., 2019).

Göç etmek isteyen gençlerin bu soruya vermiş oldukları cevapların ortalama puanı (2.59) dur. Öte yandan gruptaki gençlerin yaklaşık %52.63'lük bir oranı ise göç kararlarını aile

üyeleriilebirliktealdıklarınıbelirtmişlerdir.Diğerbirkısmıisekendikendinealdıklarını dile getirmiştir (Çizelge 4.23).

Çizelge 4. 23. Kırsal gençliğin göç davranışı ile ilgili ortalama puanlar

Göç Davranış Göstergeleri	n= 114				
Göç Şekli	Puanlama	Frekans	Yüzde	Ortalama Puan	İndeks Puanı
Geçici	1	5	4.39	2.58	0.86
Dairesel	2	38	33.33		
Kalıcı	3	71	62.28		
Gidilecek yerde çalışma planı					
Tarım	1	8	7.02	1.93	0.96
Tarım dışı	2	106	92.98		
İkamet yeri ile göç edilecek yer arasındaki mesafe (km)					
100 km'den az	1	19	16.67	2.85	0.71
101-250 km arası	2	15	13.16		
251-500 km arası	3	44	38.60		
500 km'den fazla	4	36	31.58		
Göç kararı alma süreci					
Başkaları ile	1	8	7.02	2.33	0.78
Aile üyeleri ile istişare	2	60	52.63		
Kendi kendine	3	46	40.35		
Göç edilecek yerde barınma yeri					
Arkadaşlar ve komşular	1	7	6.14	2.58	0.86
Aile üyeleri veya akrabalar	2	34	29.82		
Kendi başına	3	73	64.04		
Göç edilecek yerde iletişim sağlanan kişi					
İş aramak	1	30	26.32	1.91	0.64
Eğitim bittikten sonra belli olur	2	64	56.14		
İşim hazır	3	20	17.54		
Göç edeceğiniz yerde kiminle iletişim sağlıyorsunuz					
Ajanslar	1	4	4	3.46	0.86
Arkadaşlar veya komşular	2	8	16		
Aile üyeleri veya akrabalar	3	34	102		
İletişim kurduğum kimse yok	4	68	272		
Göç kararına ailenin yaklaşımı					
Karşı çıkar	1	10	8.77	2.7	0.9
İlgilenmez	2	14	12.28		
Teşvik eder	3	90	78.95		
Geri dönüş niyeti					
1 yıl içinde geri dönme niyetinde	1	2	1.75	4.46	0.89
5 yıl içinde geri dönme niyetinde	2	1	0.88		
5-10 yıl içinde geri dönme niyetinde	3	13	11.4		
10 yıl ve üzeri geri dönme niyetinde	4	24	21.05		
Geri dönme niyeti yok	5	74	64.91		

Kalınacak yer; Göç etmeyi düşünen kırsal gençlerin taşınacağı veya taşınmaya karar verdiği yerde kalacakları yer. Göç kararı alan gençlerin bu soruya vermiş oldukları cevapların ortalama puanı (2.25), kırsal gencin göç etmeyi planladığı yerde kendi başına kalma düşüncesi %64.04 ile daha ağır basmaktadır. Diğer yandan göç kararlı olan

gençlerin %29.82'si aile üyeleri veya akrabalarının yanında kalacağını, %6.14'ü ise arkadaşlar veya komşuları ile kalacağını belirtmiştir.

İş mevcudu; Göç etmeyi düşünen kırsal gençlerin taşınacağı veya taşınmaya karar verdiği yerde yapacakları işin varlığı. Kırsal gençlerin göç etme niyetinin ortaya çıkmasında önemli bir gösterge olduğu düşünülen göç edilecek yerdeki iş mevcuduna ait cevaplar incelendiğinde, göç etmek isteyen gençlerin ortalama puanı (1.91) bulunmuştur. Bu sonuç gençlerin yapacakları iş konusunda kesinlik olmadığını göstermekte olup eğitimleri bittikten sonra belli olacağını düşünmektedirler.

İletişim sağlanan kişi; Göç etmeyi düşünen kırsal gençlerin taşınacağı veya taşınmaya karar verdiği yerde kendilerine bilgi sağlayan iletişim kurdukları kişi ya da kişilerin varlığı. Kırsal gençlerin iletişim kurduğu kimse yok cevabı %59.65 ile en fazla verilen cevabı oluşturmaktadır. Gösterge ortalama puanlarına göre gençlerin en fazla ajansları (3.46) takip ettiği tespit edilmiştir.

Aile yaklaşımı; Kırsal dayatayan gençlerin aile bireylerinin göç kararlarına yaklaşımının nasıl olacağının ortaya konulduğu bu gösterge bulgularına göre, kırsal gençlerin göç kararlarını ailelerinin teşvik edeceği yönünde sonuçlar elde edilmiştir. Ailelerin çocuklarının daha rahat şartlarda çalışmalarını, düzenli gelirlerinin olmasından ya da eğitimlerini tamamlayıp hayatlarını devam ettirmelerinin istemelerinden kaynaklanmaktadır.

Geri dönüş niyeti; Göç eden kırsal gençlik tarafından algılanan ve sembolik olarak ortaya konan geri dönme veya eve geri dönme düşüncesi. Göç kararları kırsal gençlerin %64.91'inin bir daha geri dönmek istemediği ortalama 4,56 puan ile görülmüştür. (Çizelge 4.23) Gençlerin köydeki tarımsal işletmenin küçük olması kendisine veya diğer kardeşlerine yetmeyeceğini düşünmesi, şehir yaşamının sunduğu rahatlığı, daha fazla para kazanmak ve çocuklarının daha iyi eğitim almak istemesinden dolayı geri dönme niyetinde olmadığı söylenebilir.

Çizelge 4. 24. Gencin hedeflediği en önemli kazanım

Göç ile hedeflenen en önemli kazanım	Puanlama	Frekans	Yüzde	Ortalama Puan	İndeks Puanı
Daha fazla para kazanmak	1	0	0,00	2.89	0.96
	2	12	10.53		
	3	102	89.47		
Şehirde ev almak	1	6	5.26	2.78	0.93
	2	13	11.40		
	3	95	83.33		
Köyüne ev yaptırmak	1	51	44.74	1.82	0.61
	2	33	28.95		
	3	30	26.32		
Arazi satın almak	1	56	49.12	1.72	0.57
	2	34	29.82		
	3	24	21.05		
Daha iyi bir sosyal statü	1	2	1.75	2.90	0.97
	2	7	6.14		
	3	105	92.11		
Evlenip yuva kurmak	1	21	18.42	2.46	0.82
	2	20	17.54		
	3	73	64.04		

En önemli kazanım; elde edilecek gelirin katkısı, göç edilen yerde elde edilecek gelirin kişinin hayatına nasıl bir fayda sağlayacağını ortaya koyan bir göstergedir. Bölgedeki gençlerin %92.11'i daha iyi sosyal statüye kavuşacağını, %89.47'sinin daha fazla para kazanacağını,%83.3'ününşehirdeevalacağınıdilegetirmişlerdir.Gençlerinköydengöç etseler dahi %49.12'sinin arazi satın alacağını, %26.32'sinin köyüne ev yaptıracığını belirtmişlerdir. Bu düşünce doğup büyüdükları yerlerden kopmak istemediklerini göstermektedir. Ortalama puanlarına bakıldığında ise daha iyi bir sosyal statüye kavuşmak ve daha fazla para kazanmak istedikleri en önemli kazanım olacağı sonucuna varılmıştır. Köyüne arazi satın alırım diyenler ortalama 1.72 puan ile en az beklenen kazanım olacaktır (Çizelge4.24).

En önemli endişe; Kırsal gençlerin göç edecekleri yer ve çalışma hayatına yönelik en önemliendişelerininnelerolduğunuortayakoyamakçinsorgulananbugöstergegençlerin korkularını, tanıdık olmayan çevrelere girme endişelerini, taşınma risklerini göğüsleme gibi göç kararını etkileyecek düzeyde bir algının boyutunugöstermektedir.

Elde edilen bulgulara göre göç kararı alan kırsal gençlerin göç edecekleri yer ve çalışma hayatına ilişkin %43.86'sının endişe taşımadıklarını belirtmiştir. Diğer yandan gençlerin

yaklaşık %22.81'inin bilmediği alanlarda iş yapma, %21.05'inin seyahat etme ve Yeni işe yönelik işe yönelik becerileri kavrama konusunda endişeli oldukları söylenebilir (Çizelge 4.25).

Çizelge 4. 25. Gencin çalışma hayatına yönelik endişesi

Göç edilecek yerde çalışma hayatına yönelik en önemli endişe	Puanlama	Frekans	Yüzde	Ortalama Puan	İndeks Puanı
Seyahat etme konusunda endişeli	1	66	57.89	1.63	0.54
	2	24	21.05		
	3	24	21.05		
Bilmediği alanda iş yapma korkusu	1	58	50.88	1.72	0.57
	2	30	26.32		
	3	26	22.81		
Tanımadığı insanlarla yaşama korkusu	1	61	53.51	1.65	0.55
	2	32	28.07		
	3	21	18.42		
Yeni kültürlere ve geleneklere uyum sağlama konusunda endişe duyma	1	73	64.04	1.46	0.49
	2	30	26.32		
	3	11	9.65		
Yeni işe yönelik işe yönelik becerileri kavrama konusunda endişe	1	62	54.39	1.67	0.56
	2	28	24.56		
	3	24	21.05		
Hiçbir endişem yok	1	31	27.19	2.17	0.72
	2	33	28.95		
	3	50	43.86		

Hayaller ve istekler; kırsal gençlerin göç edecekleri yerde beklediği ortama ilişkin düşüncelerini yansıtan bugünkü durumları ile ilgili olarak, yeni görevler ve alanlara atılma isteği ve hayalleri ortaya konulmuştur. Gençlerin en yoğun kurduğu hayal %80.5 ile yeni görevler ve alanlara atılma isteğidir. Bunun yanı sıra %76.6 ile kendine ait bir evde oturma isteği takip etmektedir. Ortalama puanları Çizelge 4.23 verilmiştir. Özellikle kalabalık ve birlikte yaşam geleneklerinin daha yoğun olduğu köy evlerinden kendine ait bir evde yaşamının, sürekli aynı işlerin rutinliğini bozmanın ve yeni görevlerin meninin yolun göç etmekte geçtiğine inanarak kırsal gençler, yaptığı işin ötesine geçmeyi arzulamaktadırlar. Gençler bir yandan yeni iş ve görevlerde kendilerini aşmak, özgür olmak isterken diğer yandan ekonomik, sosyolojik ve psikolojik açıdan da güvende olmak istemektedirler (Çizelge 4.26).

Çizelge 4. 26. Gencin göç edilecek ortama ilişkin düşünceleri

Göç edilecek yerde beklediği ortama ilişkin düşünceler	Puanlama	Frekans	Yüzde	Ortalama Puan	İndeks Puanı
Kendine ait bir evde kalma isteği	1	10	8.77	2.80	0.93
	2	3	2.63		
	3	101	88.60		
Kendini güvende hissetme	1	5	4.39	2.49	0.83
	2	16	14.04		
	3	93	81.58		
Başka insanların olduğu yerde daha rahat hissetme	1	11	9.65	2.48	0.83
	2	37	32.46		
	3	66	57.89		
Tanımadığı insanlarla çalışma tercihi	1	16	14.04	2.36	0.79
	2	41	35.96		
	3	57	50.00		
Ailesinden uzak bir yerde yaşama isteği	1	33	28.95	2.26	0.75
	2	18	15.79		
	3	63	55.26		
Yapığı işin ötesine geçme isteği	1	6	5.26	2.65	0.88
	2	28	24.56		
	3	80	70.18		
Yeni görevler ve alanlara atılma isteği	1	27	23.68	2.68	0.89
	2	12	10.53		
	3	85	74.56		

12 ana gösterge indeks bilgileri aşağıdaki gibidir:

Göç şekli (0.86), çalışma alanı (0.96), mesafe (km) (0.71), göç kararı alma süreci (0.78), kalınacak yer (0.86), iş mevcudu (0.64), iletişim sağlanan kişi (0.52), ailenin yaklaşımı (0.90), geri dönüş niyeti (0.89), en önemli kazanım (0.81), en önemli endişe (0.57), hayaller ve istekler (0.84). Bu 12 göstergenin ortalamasını ifade eden Birleştirilmiş Göç Davranışı İndeksi ise 0.78 olarak hesaplanmıştır. Bu sayının 1' e yakın olması göç etme niyeti olan gençlerin göç etme kararlarının netleştiğini ve niyetlerinin davranışa dönüşeceğini ortaya koymaktadır (Çizelge 4.27).

Çizelge 4. 27. Göç davranış indeksi puanları

Göç Davranışları	Orta Güney
Frekans	114
Göç Şekli	0.86
Çalışma Planı	0.96
Mesafe	0.71
Göç Kararı alma Süreci	0.78
Kalınacak yer	0.86
İş mevcudu	0.64
İletişim sağlanan kişi	0.52
Aile yaklaşımı	0.90
Geri dönüş niyeti	0.89
En önemli kazanım	0.81
En önemli endişe	0.57
Hayaller	0.84
Birleştirilmiş GDI puanı	0.78

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmanın saha araştırmalarında Orta Güney bölgesinde örnekleme alınan 3 ilde 48 köy ziyaret edilmiştir. Bu köy ziyaretlerinde 224 köy muhtarı, 308 hanere isive 308 genç ile yüz yüze anket çalışması yapılarak hanere islerine ve kırsal gençlere ait genel bilgiler, göç ile ilgili düşünceleri, göç davranışları ve tarımda kalma eğilimleri ortaya konulmuştur.

Köy bilgileri anketinde elde edilen bulgulara göre köylerin %81.25'inde ilkokul bulunmakta olup geri kalan köylerde ise öğrencilerin gününbirlik taşınalı sistemi ile il/ilçe merkezlerindeki okullara taşındığını görülmüştür. İncelenen köylerdeki ortalama hane sayısı 412 olarak, bir hanenin sahip olduğu ortalama arazi büyüklüğü ise 122 da olarak belirlenmiştir. Köylerin %79.2'sinin son 10-15 yıllık bir süre içerisinde göç veren durumda olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada hane reisleri ile yapılan görüşmelerde hane reisi yaşı ortalama 47.2 yıl olduğu bulunmuş ve eğitim durumlarının ilkokul düzeyinde yoğunlaştığı görülmüştür. Hanelerin ortalama işletme arazisi 358.69 dekar olarak belirlenmiştir. Bölgedeki hane reislerinin %86.0'nın göç etme niyeti bulunmamaktadır. Yapılan analizlerden elde edilen sonuçlara göre hanelerin yaşı arttıkça göç etme isteklerinin de azaldığı tespit edilmiştir. Göç etmek istememe sebeplerinin başında ise, ilgilenmeleri gereken arazilerinin (%62.3) olduğunu belirttikleri görülmüştür. Bu durumun ise, hane reislerinin yaşadıkları yere bağlılıklarının önemli bir göstergesi olduğu söylenebilir.

Çalışmada anket yapılan kırsal gençlerin %81.2'sini erkek ve %18.8'i kadın bireylerden oluşmaktadır. Kırsal gençlerin eğitim düzeyine bakıldığında genel olarak %47.7'sinin lise, %24.0'ünün üniversite ve %22.7'sinin ortaokul mezunu olduğu belirlenmiştir.

Gençlerin %37'si köylerinden göç etme konusunda oldukça kararlıyken yarısından fazlası (%58) köylerini terk etmenin iyi bir seçenek olmadığını belirterek göç etme niyetlerinin olmadığını belirtmiştir. Yaklaşık %5'i ise göç etme konusunda kararsız kalmışlardır.

İl bazında gençlerin göç etme durumları farklılık göstermektedir. Niğde ili kırsalında yaşayan gençlerin %62'si göç etmek isterken, Kayseri ve Konya illerinde bu oran sırasıyla %48 ve %25 olarak karşımıza çıkmaktadır. İl bazında gençlerin göç etme isteği oranlarında önemli derecede farklılık olsa da göç etmek istemelerindeki sebepler genel

olarak sigortalı bir işte çalışma isteği ve köyde sosyal bir hayatın olmayışı şeklinde öne çıkmaktadır.

Türkiye'nin tahıl ambarı konumunda bulunan Konya ili, son 13 yıllık ortalama net göç hızı değerlerine göre hem göç alan hem de göç veren bir yapıya sahiptir. İl, toplam tarım alanı, toplam tahıl üretimi yanı sıra süt, yumurta, buğday, arpa, şeker pancarı, havuç, elma, kiraz, kuru fasulye, mısır (dane) gibi ürünlerde Türkiye lideri konumundadır. Konya ili, coğrafi konumu, köklü geçmişi, tarımsal sanayii, kültürü, ulaşım ağı ve teşvik sistemindeki avantajlı konumu ve özellikle 500'eyakını yabancı sermayeli firması ve 10'u aşkın Organize Sanayi Bölgesi ile Türkiye'nin önemli tarım, sanayi ve ticaret merkezi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konya ilinin diğer illere nazaran tarımsal üretim açısından karlılık potansiyeli daha yüksek olması nedeniyle göç etmek isteyenlerin sebeplerinin daha çok sosyal içerikli olduğu söylenebilir. Köyde yaşayan kırsal gençler tarımdan fazla gelir elde etseler bile kırsal alanda bunu harca yatabileceği sosyal alanlar olmadığı için kentsel bölgelerde ikamet etmeyi tercih etmektedirler. Nitekim araştırma bölgesi içindeki illerden Konya ili kırsalında yaşayan gençlerin göç etme isteği %25 ile en düşük düzeyindedir. Diğer taraftan kararsızlar haricindeki göç etmek istemeyen %70'lik oranın önemli bir kısmı ise Konya merkezde yaşamak suretiyle daire sel bir göç oluşumu içerisindedir. Özellikle tahıl üretimi yapan çiftçiler Konya merkezde oturup yılın belirli dönemlerinde köylerinde bulunmaktadır. Nitekim bölge ortalamasına göre, köylerde yıl boyu sürekli kullanılan 289 hane var iken yılın belirli dönemlerinde kullanılan 82 hane bulunmaktadır.

Diğer taraftan son zamanlarda Konya ovasındaki sulama problemi ve kuraklık sorununun artmasıyla tarımsal üretimin etkilediği ve bazı yıllarda önemli derecede gelir belirsizliğine ve gelir düşüklüğüne neden olduğu belirtilmiştir. Bu durumun gelecek yıllara yönelik planlama zorluğu oluşturduğu, tarımdaki sermayenin tarım dışı sektörlerle kaydığı ve doğal olarak sürecin kırsal göçlerle sonuçlandığı ifade edilmiştir. Bölgede özellikle Konya Kapalı Havzası'nda tarıma elverişli arazinin çok, kullanılabilir su kaynağı potansiyelinin az olması nedeniyle, bölgedeki tarımsal üretime yönelik planlamaların kıt su kaynakları dikkate alınarak yapılması büyük önem arz etmektedir. Konya'nın ova köylerinde yapılan çilek yetiştiriciliği projesi ile çiftçilerin ekonomik olarak iyi bir gelir elde etmeye ve köylere geriye dönüş yapmaya başladığı

gözlemlenmiştir. Bu ve bunun gibi tümüyle üretim boyutunu içinde barındıran mikrobazlı ve ekonomik katma değeri yüksek projelerin hayata geçirilmesi kırsal yaşamın canlılığı açısından oldukça önemlidir.

Bölge illerinden göç konusunda ayrılan Kayseri ili uzun yıllar ortalamasına göre göç alan bir il olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyo-ekonomik imkanları ile istihdam olanakları sebebiyle Kayseri gerek bölge illerinden gerekse çevredeki illerden göç almaktadır. Diğer taraftan Kayseri'nin merkez ilçeleri ile kırsal alanları arasında gelişmişlik farkının olması, kırsal alanlardan Kayseri merkeze doğru göçe neden olduğu görülmektedir. Nitekim anket yapılan kırsal gençlerin % 45'inin göç etmek istediği ve göç etmek istediği iller içinde Kayseri merkezin ilk üç içinde bulunduğu belirlenmiştir. İl için büyük bir değer oluşturan Kayseri Şeker'in sektörün ilk Ar-Ge merkezini kurarak, arazi ıslahı yanı sıra, kaliteli şeker pancarı üretimine yönelik çalışmalar ile yenilikçi çalışmalar yapmak suretiyle sektöre ve bölge tarımına yön vermesi oldukça önemli bir avantajdır. Ayrıca sözleşmeli pancar ekimi yapan çiftçilerin avans, kredi ihtiyaçları, çocuklarına yönelik eğitim bursları sağlanması ve tarıma dayalı istihdam alanı oluşturmaları açısından da ekonomiye bir değer katmaktadır.

Yine ilde Tarım ve Orman Bakanlığı ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin kurucu üye olduğu Jeotermal Kaynaklı Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Proje ile Kayseri'de modern teknolojik sera ve iyi tarım uygulamalarının geliştirilmesi, öncelik kadınlar olmak üzere en az bin kişiye istihdam oluşturmalarının ve tarımda ihtisaslaşmanın sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu anlamda bu ve bunun gibi tarıma dayalı sanayiye yönelik yatırımların ve kırsal alanlarda yapılan yatırımların teşvik edilmesinin önemli olacağı söylenebilir.

Bölgede Niğde ili, göçlerin en fazla yaşandığı ve göç etme isteğinin en çok olduğu ildir. Sadece başka şehirlere göç vermeyip, kırsal alanlarından kent merkezine doğrudan doğruya bir göç yaşanmaktadır. Bunun sebebi olarak kırsal gençlerin sigortalı bir işte çalışmak istemesi bunun sonucunda sosyal güvenliğini garanti altına alarak rahat bir yaşam sürme isteği de yatmaktadır. Bunun dışında kırsal alanlarda sosyal hayatın yetersiz olması da kırsal gençlerin göç etme isteğini artıran bir sebep olarak tespit edilmiştir. Niğde ilinin kırsal alanlardaki potansiyelinin harekete geçirilmesi, gençlere yeni iş imkanlarının sağlanması ve kırsal kalkınmanın önündeki engellerin aşılmasının göçleri pozitif yönde

etkileyeceğisöylenebilir.Niğde,UNESCODünyaMirasListesi'nde yer alanKapadokya Bölgesi'nde bulunmakta olup, yer altı şehirleri, ören yerleri gibi önemli tarihi değerlere sahip bir ildir. Bu değerlerin tanınırlığının arttırılması, kırsal kalkınma açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Niğde ilinde yapılacak kırsal turizm faaliyetleri ile hem bölgenin sosyoekonomik yönden kalkınması hem de kırsalda yaşayan insanların geçim kaynaklarıarttırılabilecektir.

Tüm bölgeler üzerinde düşünüldüğünde, tarımla uğraşmanın kırsalda bir sosyal statü sorunu haline dönüştüğü, insanların daha fazla kazansalar dahi asgari ücretle kentlerde düzenlibirişteçalışmayıtercihetmekteolduğugörülmektedir.Köylerde tarımla uğraşan gençlerin evlenmekte zorlandığı, evlilik potansiyeli bulunan kızların ailelerinin çiftçiliği tercihetmediğitespitedilmiştir.Şehirlerde sağlanan eğitimi mkânları, güvenlik, sağlık ve sosyal hizmet imkanları nedeniyle göç bir tercih olarak görülmektedir.

Kentsel alanların çekiciliği, daha fazla istihdamın yanında, sağlık ve eğitim yönündende kendisini göstermektedir. Bu yüzden özellikle sosyal güvence imkânının artırılması için kırsal alanlarda iş imkânlarının artırılması ve işverenlerin desteklenmesi mevcut sorunların çözümüne ve göçün önlenmesine katkı sağlayacaktır. Diğer taraftan özellikle sosyal medyanın gücünün kullanılarak insanları çiftçiliğe özendirecek, dikkat çekici programların yapılması ve tarımın küresel ölçekteki öneminin gıda güvenliği ve güvencesi bağlamında sürekli olarak vurgulanması gereklilik arz etmektedir.

Kırdankentegöçü engellemek için yapılan projeler ve kırsal kalkınma yatırımlarının sürdürülebilirliği açısından oldukça önemlidir ve bu tür projeler yapılırken bütüncül bir bakış açısına ihtiyaç duymaktadır. Kırsal gençlerin köyde yaşaması için etkili olan faktörler tek bir nedene bağlı değildir. Bu anlamda kırsal göçler ile ilgili uygulamaların ve politikaların sorumluluğunun sadece Tarım ve Orman Bakanlığının üstlenmemesi, konu, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Dışişleri ve İçişleri Bakanlıkları, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı gibi birçok bakanlık, kurum ve kuruluşlar ile işbirliği içerisinde yürütülmelidir.

Ayrıca kırsal göçü tetikleyen en önemli faktörlerden biri olan sosyal güvenlik sorunun çözülmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Bu anlamda sigorta prim ödemelerinde gençlere devlet tarafından sağlanacak teşviklerin tarım sektöründe yaşanan sigorta sorununun çözümüne katkı sağlayacağı söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Akkaya, A. M., 2020. Kırdan Kente Göçün Azaltılmasında Genç Çiftçi Desteğinin Rolü ve Etkisi: Ankara İli Polatlı İlçesi Araştırması. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi. ANKARA.
- Anamica, M. ve Sujeetha, T., (2017). "Migration Behaviour Index – A Measure to Quantify the Migration Behaviour of Rural". International Journal of Current Microbiology and Applied Sciences, 6, 3044-3057.
- Anavatan, A., (2017). "Türkiye'de İç Göç ve Belirleyicileri; Mekânsal Veri Analizi". Social Sciences Studies Journal, 3, 1109-1116.
- Anonim, 2013b. Youth and Agriculture: Key Challenges and Concrete Solutions". Rome: The Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) in collaboration with the Technical Centre for Agricultural and Rural Cooperation (CTA) and the International Fund for Agricultural Development (IFAD).
- Anonim, 2006. "World Development Report 2007. Development And The Next Generation, The World Bank", Washington DC: World Bank.
- Anonim, 2018a. Türkiye İstatistik Kurumu "Göç İstatistikleri" <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul?kod=4>. 11.08.2018.
- Anonim, 2018b. Food and Agriculture Organization of The United Nations <http://www.fao.org/ag/AGP/AGPC/doc/counprof/turkey.htm>. 06.04.2018.
- Anonim, 2019a. Türkiye İstatistik Kurumu "Göç İstatistikleri" <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul?kod=4>. 11.08.2020.
- Anonim, 2021. World Development Report 2008. Agriculture for Development. Washington.
- Anríquez, G. ve Stloukal, L., (2008). Rural Population Change in Developing Countries: Lessons For Policymaking. European View, 7(2), 309-317.
- Aslan, M. ve Boz, İ., (2004). "Kırsal Alandan Kentlere Göçü Etkileyen Faktörler; Adana Örneği". Social Sciences Studies Journal, 155-160.
- Aşkın, E. Ö., Yayar, R. ve Oktay, Z., (2013). "Kırsal Göçün Ekonometrik Analizi: Yeşilyurt İlçesi Örneği". Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 14, Sayı 2, 2013, 231-252.
- Bahar, O. ve Korkmaz Bingöl, F., (2010). "Türkiye'de İç Göç Hareketlerinin İstihdam ve İşgücü Piyasalarına Etkileri". Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 15, 43-61.
- Bıçkılı, D., (2011). "Türkiye Kırsalında Yoksulluk Sorunu: Çanakkale Kocalar Köyü Örneği". Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 161-180.

- Brau, A.D., (2019). "Rural Youth: Determinants of Migration Throughout The World". The IFAD Research Series, Papers of the 2019 Rural Development Report, <https://www.ifad.org/ruraldevelopmentreport/>.
- Cengiz, S. ve Baydur, C.M., (2010). "Kırdan Kente Göç ve Tarımsal Verimlilik: Türkiye Örneği". Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19, 85 -98.
- Çatalbaş Karpat, G. ve Yazar, Ö., (2015). "Türkiye'Deki Bölgeler Arası İç Göçü Etkileyen Faktörlerin Panel Veri Analizi ile Belirlenmesi". Alphanumeric Journal, 3, 99-117.
- Çelik, F., (2006). "İç Göçlerin İtici Ve Çekici Güçler ile Analizi". Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 149-170.
- Çevik, E., (2020). "Tokat İlinde Kırsal Gençlerin Göç Etme Eğilimleri Ve Göçlerin Tarım Sektörüne Etkileri. "Yüksek Lisans Tezi", Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, 75, Tokat.
- Çiçek, A. ve Erkan, O., (1996). Tarım Ekonomisinde Araştırma ve Örneklem Yöntemleri. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları (12), Ders Notları Serisi No:6.
- Çoban, U., (2020). Sosyo-Kültürel Değişme Açısından Güney Marmara Genç Çiftçileri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, 74, Balıkesir.
- Dücan, E., (2016). "Türkiye'De İç Göçün Sosyo-Ekonomik Nedenlerinin Bölgesel Analizi". Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12, 167-183.
- Eren Yalçın, G. ve Öcal Kara, F., (2016). "Kırsal Göç ve Tarımsal Üretime Etkileri". Harran Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi, 154-158.
- Giuliani, A., Mengel, S., Courtney, P., Perkins, N., Flink, I., Oliveros, O. ve Wongschowski, M., 2017. "Realities, Perceptions, Challenges and Aspirations of Rural Youth in Dryland Agriculture in the Midelt Province, Morocco". Sustainability, 9, 1-23.
- Günay, E., Atılğan, D., ve Serin, E. 2017. Dünya'da ve Türkiye'de göç yönetimi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(2), 37-60.
- Gürbüz, M. ve Karabulut, M., 2008. "Kırsal Göçler ile Sosyo-Ekonomik Özellikler Arasındaki İlişkilerin Analizi". Türk Coğrafya Dergisi, 50, 37-60.
- Güreşçi, E. ve Yurttaş, Z., 2008. "Kırsal Göçün Nedenleri Ve Tarıma Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Erzurum İli İspir İlçesi Kırık Bucağı Örneği". Tarım Ekonomisi, 14, 47-54.
- Güreşçi, E., 2009. "Kırsal Göç ve Tarım Politikası Arasındaki İlişki". Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22, 51-67.

- Ikramullah ve Shair, G. 2011. Economic and Social Dimensions of Rural-Urban Migration in Pakistan: Results from a Recent Survey in the North West Pakistan . International Journal of Business and Social Science, 2, 119-126.
- Kan, A., Kurt, G., Özmen, K., ve Sezik, Ş. N. 2016. "Kırsal Göçün Sosyo Ekonomik Etkileri: Konya İli Hüyük İlçesi Örneği". Isparta: XII. Türkiye Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi.
- Karataş, A., (2020). Kırsal Alanların Kalkınmasında Kırsal Turizmin Rolü: Niğde İli Örneği. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 9 (1) , 714-735 .
- Kocaman, B. ve Yanık, R., 2012. "Kırsal Yerleşimlerde Göç İsteğinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma". Alınteri Zirai Bilimler Dergisi, 23, 29-34.
- Koç,H.veSağdıç,M.,2010."GöçHareketininNüfusunCinsiyetVeYaşGrubuÜzerine Etkisi (Sivas Örneği". MARMARA COĞRAFYA DERGİSİ,295-324.
- Küçüköğül, S. ve Türkoğlu, H., 2021. "Kırsal Yerleşmelerde Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi İçin Bir Yöntem Önerisi: Bursa Köylerinden Örnekler". Journal of Planning, 31, 47–62.
- Mousaei, M. ve Arayesh, B., 2011. "Effective factors to rural youths attitude to engagement in agriculture: A case study of Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad province". Academic Journals, 6, 2426-2430.
- Öndeş, H. ve Ayvaz Kizilgöl, Ö., 2020. "Rural-rural Migration and Land Conflicts: Implications on Agricultural Productivity in Uganda". Business and Economics Research Journal, 11, 353-369.
- Öztürk, M., 2007. "Türkiye’de İç Göçe Katılanların Kent Yaşamına ve Kentsel Emek Piyasalarına Etkileri". Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 245 - 264.
- Pazarlıoğlu, V., 2007. "İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi". Yönetim ve Ekonomi Dergisi,14, 121 - 135.
- Sancar, C. ve Akbaş, Y. E., 2020. "Türkiye’de Düzey 2 Bölgeleri Ölçeğinde İç Göç ve İşsizlik İlişkisinin Ekonometrik Analizi". Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 11, 41-57.
- Sav, O., 2021. Antalya İlinde Üreticilerin Tarımda Kalma Eğilimi Ve Etkileyen Faktörlerin Analizi, "Doktora Tezi" Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, 167s.,.
- Sevim, Y. ve Özpolat, A., 2017. "Terörün Kırsal Kalkınma Ve Göç Üzerinde Ki Etkisi". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 617-625.
- Şahin, H., 2015. Türkiye’de İç Göçün Sosyo-Ekonomik Dinamikleri: Ağrı İli Örneği, "Doktora Tezi", Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri, 198s.

- Şen, M., 2014. "Türkiye’de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi". Çalışma ve Toplum, 231-256.
- Yakar, M., 2012. "İç ve Dış Göçlerin Kırsalda Nüfusun Yaş Yapısına Etkisi: Emirdağ İlçesi Örneği". Coğrafi Bilimler Dergisi, 10, 129-149.
- Yavuz, F., Aksoy, A., Topçu, Y. ve Erem, T., 2004. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesinde Kırsal Alandan Göç Etme Eğilimini Etkileyen Faktörlerin Analizi. Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi (s. 139-144). Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Zırhlıoğlu, G., 2010. İç Göçün Van’ın Tarımını Üzerindeki Etkileri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi , 20, 144-152.

